

TRANSILVANIA.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fôia ese câte 2 côle pe luna si costa 2 florini val. austr., pentru cei ce nu suntu membrii asociatiunei.

Pentru strainatate 6 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu.

Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei în Sibiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Studiu istoricu asupr'a raporturilor agrarie din Ungari'a si tierile adnexe. — Estrasu din alta epistola a dlui Dr. M. G. Obedenariu de dato Rom'a 12/24 Februaru 1884, adressata dlui Dim. A. Sturdza, presiedinte alu Academiéi romane si ministru de esterne. — Schitie istorice despre Strigoi. — Starea femeiloru înainte si dupa crestiniismu. — Manifestulu comitetului centrale alu congresului economicu din Romani'a. — Pârtilé rele ale conventiunei comerciale. — Bibliografia. — Post'a Redactiunei.

Studiu istoricu asupr'a raporturilor agrarie din Ungari'a si tierile adnexe.

Periodulu III.

(Urmare).

In descrierea raporturilor agrarie din Ungari'a in periodulu II se vediura multele moduri, cu care ómenii erau aruncati in sierbitute barbara; de aici inse a trebuitu se urmedie, a si urmatu firesce miciorarea numerului locuitorilor, pentrucà cine numai potea, cautá mi-diulóte cá se fuga dintr'unu statu unde nu existá pentru elu nici libertate si securitate personala, nici de avere. Afara de acestea, expeditiunile cruciate incepute pe la 1097 si continuate pâna la 1291 adeca aprópe dóue sute de ani, in cari au peritu la 6 millióne de ómeni din Europ'a, au consumatu si din Ungari'a multime nenumerala de locuitori, de cari si asia statulu acest'a niodata nu avuse in abundantia, ci tocm'a din contra, adeveratii barbati de statu puçini càti erau, simtiau tare lips'a locuitorilor, fàra cari unu statu nu merita acestu nume, càci elu remane totu-déun'a seracu si espusu la invasiuni din afara. Spre a vindecá reulu acest'a si spre a face cá ómenii in locu se fuga din tíera, mai virtosu se intre in ea de airea, càti-va regi si consiliari mai prevedietori de ai loru s'au incercatu cá de o parte se usioredie sórtea clasei de locuitori cadiuti in sierbitute, éra de alt'a se indemne pe straini a veni si a se asiediá in tíera. Scopulu ántáiu credeau ei cà-lu voru ajunge prin decrete aparatórie contr'a rapacitatii si tiraniei oligarchiloru, ale caroru fàra-de legi Pseudonimulu Timoleon le-a descrisu asia de bine in publicatiunile sale din anulu acest'a; éra scopulu alu doilea se urmariá prin impartiri de privilegie fórte pretiósé la colonisti straini, precumu este cunoscutu din documente nenumerala.

Se afla inse destule urme in documentele vechi si chiar in decrete de ale regiloru, din care ne convingemu, cà cu tóta tendenti'a oligarchiei de a supune si injugá

pe tóta lumea, totusi afara de nobilii privilegiati si de clasele clericali, mai éra o classa numerósa de ómeni liberi in persón'a si averea loru, fàra a fi numerati intre nobili. Mai éra si alte clase de ómeni semiliberi cu drepturi personali si cu dreptu de avere imobilila (pamenturi, mosii), obligati inse càtra unii oligarchi, episcopi, monastiri sau cu óresi-cari contributiuni anumite si regulate prin acte formali, sau cu servitiulu militaruu ori de securitate publica. Acestea clase nu s'au numeratu nici-odata intre clasele de sierbi, de iobagi, ci au fostu libere *ab antiquo*, si numai dupa lupté si calamitati secularie au fostu reduse in stare de sclavia, precumu s'au intèmplatu d. ex. cu Cneziatele cele multe romanesci si cu asia numitele clase de *Servientes castri*, *Jobagiones castri* etc., cari cá ostasi mai alesu pe la cetati si fortaretie dela fruntarie, serviau tieréi cu armele, éra intru altele erau liberi.

Spre a ne face óresi-care idea despre clasele ómeniloru semiliberi de înainte cu 700 de ani, vomu citá si acilea puçine exemple.

Regele Bela II orbulu avé in a. 1138 o fundatiune pentru prepositur'a Demes, prin care obliga pe 59 sate mici cu 761 familii, cá acestea se dea monastirei in fiecare anu: die cimea din producte, apoi tóte la unu locu 1522 oi, 1522 ferdele de farina, 1522 vedre de bere, 761 petrii de sare. Càte-va din acelea comune mai dedeau si 50 porci, 175 vedre de medu si 1000 de scanduri. Preste acestea tóte 59 satele mai contribuiau parintiloru calugari la diu'a de st-a Margareta 4 boi ingrasiati, 30 oi din cele mai grase (pingvissimas), 30 gàsce, 40 gaini, 20 grundu (petrii) de sare, apoi de serbatorile Nascerei Domnului 20 gàsce, 40 gaini, si 10 petrii de sare; totu atâtea daruri aveau se duca si de Pasci. Aceiasi locuitori mai aveau se ajute monastire si la unele reparaturi, se-i cosésca si érb'a din fenatiéle ei.

In alte pârtilé prestatiunile (robot'a, munc'a) locuitoriloru tierani erau si mai usióre; d. ex. cinci satelété

sau mai bine catune, care tóte aveau 90 de fumuri sau familii, Udvoznik, Uten, Gran, Mathala, Setkeln dedea fie-care catunu pe la s. Georgie la s. monastire câte 20—30 pàna la 75 pei de jderu (foina), cá se aiba parintii calugari cojóce (blana, bunda) de érna; mai dedeau si decim'a din porci si din vasa de care facea dogarii si strugarii. Chrisovulu relativu la acea donatiune este totu din dilele lui Bela II.

Din acelasi vécu alu 12-lea se afla dupa alte documente, cá asia numitii domni sau patroni isi rezervau fórté puçine locuri cá proprietate in sensulu strictu, sau cum se dice cu terminulu barbaru, *Allodium*, loculu sau lanulu ori labulu curtiei, pe care ilu cultivau ei de a dreptulu prin sierbi (*Lixae*) din curtile loru pentru trebuintiele de tóte dilele ale familiilor; tóte celelalte pamenturi sau teritorie bune de cultivatu erau lasate in mànile locuitorilor tierani, cá se le cultivate si folosésca ei pe lângá conditiuni la inceputu fórté usióre, inse fára a li se recunósce acestor'a dreptulu de proprietate la ele. Pamenturile folosite sub conditiuni de acestea s'au numitu inainte cu 700 de ani si chiar pàna in véculu nostru alu 19-lea *Colonicatura*, éra locuitorii *Coloni*, care mai târdiu s'au tradusu cu terminulu *Iobagio*, ung. *Jobágy*, ceea-ce odinóra insemnase *Aristocratu*.

Cá usufructuarii class'a coloniloru s'au bucuratu de dreptulu hereditatiei, sau adeca starea loru primitiva se apropiá de acea cunoscuta sub terminulu juridicu *Emphyteusis* (in Romani'a embaticu, nemtiesce *Erbpacht*, arenda hereditaria.*) Acestu raportu intre patroni si cultivatori au convenitu ambeloru párti timpu indelungatu, din cause prea naturali. Patronii aveau pamentu multu necultivat, éra locuitori erau cu atátu mai puçini. Totusi sunt inca urme din dilele regelui *Colomanu* (mortu 1114), cá multi coloni vechi erau scosi din locurile cultivate de ei. De aceea regele dispune, cá acelor'a se li se restituie locurile.**)

Celu dintáiu rege alu Ungariei, carele s'a incercatu a usiora sórtea locuitoriloru, si a desfiintia sclavi'a pe generatiuni inainte a fostu *Andrei* alu III numitu *Venetianulu*. Acest'a pre cátu a domnit a sanctionatu mai multe legi, dintre care legea sa 70 dela a. 1298 se póte considerá cá lege fundamentala intre tóte celelalte legi ale tieriei, pentrucá prin aceea se proclamase libertatea poporatiunei rurale sau asia numitiloru *iobagi*. In acea lege se dice: „Fie-care tieranu sau *iobagiu* alu vre-unui nobilu, daca va voí, póte se tréca in posesiunea altui nobilu sau airea unde-i va placea cu tóta averea sa sè se póta stramutá si se petréca in libertáte, cu condi-

*) *Decrevimus regali nostra potentia, ut unusquisque habeat facultatem sua dividendi, tribuendi uxori, filiis filiabusque atque parentibus, sive ecclesiae. §. 1. Ne post ejus obitum quis hoc destruere audeat. (S. Stephani L. II, C. 5.)*

**) *Veteres coloni ejecti, terram non habentes alibi, ad suam revertantur. §. 1. Si tamen terra eorum data est Monasteriis, vel Ecclesiis, et ipsi aliam habent, hoc inviolabiliter ita permaneat. (Colomanni L. I, C. 19.)*

tiune cá se dea de scire si se platésca terragiulu (tax'a, datori'a) dupa dreptate si usu.“*)

Vomú vedea inse mai la vale, cá legea acést'a se adusesese numai pentru Ungari'a propriu numita. Pentru *Transilvani'a*, *Croati'a* si *Slavoni'a* au remasu si mai de parte totu usulu vechiu. Care a fostu usulu acel'a, se póte vedé din istori'a acestoru tieri. Anume, încátu pentru *Transilvani'a* insemnamu aici de-ocamdata numai atát'a, cá pe la 1298, adeca tocmai pe la finea secolului alu XIII existau in *Transilvani'a* nationalitati libere, mai multe clase de ómeni liberi, fie-care cu drepturile sale, ceea-ce se scie si din cunoscutulu documentu dela 1291, emanatu totu dela acestu rege *Andrei* alu III-lea, in care se vorbesce de universitatea nobililoru, sasiloru, seculiloru si a romaniloru.***) Preste acést'a, încátu pentru romani existau de pe atunci multime de cneziate si chiar unele *vai vodate*, in care locuitorii nu erau sclavi de moscenire, ci ómeni liberi, obligati a da numai unele tace sau ajutórie deregatoriloru cari administrau tinuturile.

Oligarchii si aristocratii din acele timpuri s'au vediatu siliti a se supune acestei legi de libera migratiune, cáci asia cerea interesulu loru. Cele trei expeditiuni cruciate in Asi'a, consumasera multe miriade din locuitorii tieriei. Preste acést'a invasiunea teribila a mongoliloru pe la a. 1242 a micioratu si mai tare numerulu locuitoriloru, din cauza cá mongolii cându au esitu din tíera au omoritu multe mii si alte sute de mii ómeni de ambele sexe, carii se aflau in cele mai bune puteri fisice, au si dusu din ei in captivitate, intru atáta, încátu districte intregi au remasu cu totulul desierte de locuitori. De aici a urmatu, cá atátu guvernulu cátu si aristocrati'a au trebuitu se ia mesuri mai blande spre a indulcí si trage pe locuitori din alte tieri, mai alesu in siesurile Ungariei devastate cu totulul neasemenatu mai reu decâtu pártile muntóse si anume decâtu in *Transilvani'a*, ai cárei locuitori atátu la venirea mongoliloru cátu si mai târdiu la invasiunea tatariloru lui *Tamerlan* s'au retrasu in munti si in codrii neamblati, pe unde vrajmasii n'au fostu in stare se strabata, si asia locuitorii cu vitele loru au fostu scutiti de peire pre cátu timpu órdele barbare au cutrieratu alte párti ale tieriei, ceea-ce nici-odata nu a duratu prea multu timpu, din cauza, cá dupa-ce locuitorii fugisera in locuri ascunse sau fusesera omoriti, ne-avendu cine se cultive pamentulu, barbarii erau siliti sè se retraga si ei, cá se nu piéra de fóme si de frigu la apropiarea ernei. Asia

*) *Quilibet Rusticus, seu Iobagio alicujus Nobilis, si voluerit, de possessione Domini sui, habita licentia, et justo ac consveto suo Terragio persoluto, ad possessionem alterius Nobilis, vel alias quo ei placuerit, cum omnibus suis rebus, libere se causa commorandi, transferre valeat.“*

**) *„Cum nos universis nobilibus, Saxonibus, Siculis et Olachis in partibus Transilvanis apud Albam Iuliae pro reformatione status eorundem congregationem cum usdem fecissemus, ab eisdem Nobilibus, Saxonibus, Siculis et Olachis diligenter inquiri fecimus, si dictae possessiones (Fogaras et Zumbathel) ad ipsum magistrum Ugrinum dignoscuntur, juste et legitime pertinere etc.“*

s'a intemplat apoi, că muntii și codrii întinși pe sute de miliarde patrăte au fost pentru elementul românesc; pentru limbă și naționalitatea lui în Dacia, cetățile cele mai tari, fortificate nu de mâni omenesci, ci de mână lui Dumnezeu.

Prin proclamarea libertății și a liberei migrații introduse în Ungaria au căscigat firesce și populația rurală din țările vecine, într-o dată adevărată oligarhie ungureni avându-și lipsa mare de locuitori pe teritoriile lor cele vaste, pe lângă ce tractau mai omenesc pe cari îi aveau, spre a îndupleca și trage și pe alții la sine, le puneau condiții mai ușoare, lasându-le mijlocul de ajuns că se poate întemeia și crește familia numeroasă, și rapacitatea încă se mai înfrână. Mulți dintre locuitorii țărani cari ajungeau la o stare materială mai bună, rescumperându-și ori-ce îndatoriri avuseră către oligarhia feudală, își căstigau ei însii pământul pe la orășe și în ținuturi scutite cu totul de jugul feudal. Pe acestea căli apoi și Ungaria începuse să se împoporească din nou în o parte mare a ei. Ceea-ce înseamnă nu trebuie să uităm, nici la locul acestuia este, că poporul țărânesc se ținea sigur de libertățile sale numai sub condiție, dacă regele avea mână tare și braț înalt destul, pentru că se o putea apăra neîncetat de asupritori și rapitori.

Dacă nu toți regii Ungariei și voivodii Transilvaniei au fost tari destuli, pentru că se și putea împlini acea misiune de protectori ai populației rurale, era unii făceau chiar și cauza comună cu oligarhia cea mai egoistă și rapitoare. N-au trecut cincisprezece ani de la legea lui Andrei III citată mai sus, până ce oligarhia au și început a o călca mai ales în două moduri. Unii adevărați domni feudali aflau o multime de preteste, pentru că pe țărani asediați și muncitori pe moșiile lor și maltratati de către ei însii sau de către deregatorii sau argații lor, se și țina legăți de glia, și se nu și suferă a se stramuta și a și ameliora starea pe lângă condiții mai de suferit. Alții erau simțind lipsa de locuitori pe domeniile lor, că oameni rapaci și hotiosi precum erau din fire sau din creșterea lor, făcându-și invasiuni în moșiile altor seniori, rapiau cu forță fizică pe coloniștii acestor și și asediau pe moșiile lor. De aici se poate pricepe prea bine și rațiunea legii 16 din 1351 adevărată din dările regelui Ludovic I, în care se interdice seniorilor feudali rapirea iobagilor de la alți domni fără învoirea acestora.

Până pe la finea veacului alu patrusprezecelea se pare că legea regelui Andrei este dată cu totul uitării; libertatea personală și a stramutării de la un loc la altul a populației rurale deveni erau violată și batjocorită; ea își pierduse ori-ce auctoritate mai ales după moartea regelui Ludovic I urmata în Septembrie 1382, pe când a durat anarhia sub regina Maria dusa în captivitate la 1386 și până la încoronarea barbatului său a regelui Sigismund în 1387.

Acest rege cu toată ușorătatea minții sale, vedându-și bine, că mai ales față cu apropierea și cu dese în-

vasiuni ale turcilor țării se putea să se pierdă, dacă mișcările de locuitori țărani nu voru să fie luați în apărare de către tron în contra tiraniei oligarhilor, în anul 1397 a dat un edict memorabil, în care dice, că după ce au aflat din nenumerate informații ale baronilor, episcopilor și ale altor oameni fruntași ai țării, că mulți domni feudali caută totuși felu de pretexte infame, că se țina pe locuitori în sîrbătate și se nu și lasă să se mute aerea unde le-ar merge mai bine, dînsul că rege se simte îndatorat a lua în apărare sa pe acea clasă de locuitori cu atît mai virtuos, că de la începutul totii omeni s'au nascut liberi, și că nu natură, ci tirania omenescă i-au aruncat în jugul sîrbătății; deci el, regele, consultându-se cu baronii și cu alți magnati ai țării, cu votul unanim al acestor a sancționat și statorit definitiv, că de aci înainte totii locuitorii, cetățeni, oșpeti (*hospites*, adevărați coloniști străini aduși în țară), sau iobagii regesci locuitori prețutindeni, în cetate, în domeniile regale, în orășe și sate libere, în ținuturile fortaretiilor, în domeniile bisericesci, în ale nobililor și ale ori-caror, se și putea muta oriunde le va conveni, în cetate, în orășe, pe le fortareție, pe locuri bisericesci sau pe ale nobililor, într-o dată libertatea și totuși deună, în prezent și în viitor, îndată ce voru plăti și care cu ce este datoriu la locul în care petrecuse până atunci. Totuși odată regele decide limpede, că dacă ori-care domn de iobagi nu ar scote în timp de ună luna de la iobagii cari voru să se mute de la el, ori-ce taxe, datorii sau glăbe (*Birsagia*) ar avea de scos, după trecere de o luna se nu le mai putea scote, ci se le pierda, era iobagii să se putea muta de la el fără nici-o pedecă sau vatemare. Alte contribuții impuse iobagilor, d. e. pentru stat, trebuia să se încasă seniorului (domnului) în 15 zile, și dacă el nu le încasă în acel termen scurt, iobagiul rămâne scutit de plata. În acele timpuri adevărați domni, aristocrații încasau de la iobagii lor și contribuțiile statului, dară apoi în cazuri nenumerate nu le administrau la fisc, ci le țineau în pungile lor. Asia se întielege această parte a edictului.

Cu executarea deciziunilor cuprinse în acest edict, cu apărarea locuitorilor de asupririle seniorilor și asigurarea liberei stramutării au fost în sarcina de către regele Sigismund deregatorii municipali, adevărați prefecți, vice-prefecți, judecatorii primari, sau cum amu dice astăzi președinții tribunalelor în numele regelui, sau cum se dice în edict, *mera regia auctoritate*.

Deregatorii comitatelor înse erau și ei luați totuși din clasa nobililor, din aristocrați: prin urmare se împlini cunoscută dicătoare, că corbu la corbu nu și scote ochii. Urmarea fu, că acest edict în totuși respectul foarte memorabil, a fost dat de către rege și în desbaterea dietei ținute în Ungaria la anul 1405, era aceea votându-l cu schimbare de câte-va cuvinte, pe o parte din el o încorpora la decretul său II art. 6 și altă la decretul III din același an.

Dacă nici cu acea lege populația rurală nu a putu să fie apărată de rapacitate, din care cauza același rege

Sigismundu tocma dupa treidieci de ani, adeca la be-
tranetiele sale s'a simtitu indemnatu, cá in decretulu VI
art. 7 din anulu 1435 se innoiésca aceeași lege, se dic-
teție si pedepse in bani asupr'a senioriloru cari nu lasa
pe iobagi sè se mute dela ei, precum si asupr'a celoru cari
furau pe iobagi, sau fi primiau pe mosiile loru fara cá
se le céra atestatu de liber'a stramutare.

Acestea legi si anume legea dela 1435 se cuvine
se ni-le insemnamu cu atátu mai bine, cu câtu se scie
din istori'a Transilvaniei, cá indata la doi ani, adeca in
apulu 1437 a si spartu in acésta acelu resboiu civile
cruntu, in care nobilii si sasii au formatu un'a, éra po-
porulu romanescu si celu ungurescu alta parte, éra apoi
dupa primele batalii sangeróse si dupa proclamarea de
armistitiu acestea dóue popóra unite au inaintatu caus'a
loru la imperatulu si regele Sigismundu, care inse a re-
pausatu in 19 Decembre 1437 la Znaim in Moravi'a,
si prin mórtea lui caus'a poporului tieranu au ajunsu
din nou in starea cea mai critica, de unde apoi au si
urmatu o serie lunga a desastreloru pentru ambele tieri.

Importanti'a suprema a causei poporului tieranu si
a evenimenteloru legate cu aceea ne face, cá se alatu-
ramu aici incaí un'a parte din desu citatulu edictu si
respective lege dietala din anii 1397 si 1405 in limb'a
originala, cu atátu mai virtosu, cá numai din acea lege
se póte judecá si cunósce dreptatea causei poporului ar-
deleanu resculatu in anii 1437 si nedreptatea strigátore
la ceriu facuta lui prin asia numit'a uniune sau mai
exactu, conspiratiune tiránésca a acelu „trei natiuni“
din aceiasi ani, repetita cu juramente pâna la a. 1848.)

„... *Quia creberrimus plurimorum Praelatorum,
Baronum et potiorum Regni nostri Procerum relatibus,
nostrae insonuit auribus Majestatis, quod plerique fo-
rent Regnicolae, per climata regni nostri possessiones
habentes et tenentes, qui eorum jobagiones, in aliorum
possessiones commorandi causa accedere volentes, variis
calumpniis, signanter in birsagiorum ac mulctarum
seu dacionum receptionibus, ut ipsos erga se retinere
valerent, super eos impositis, libere abire et pacifice
permittere non curarent; per quod factum nonnullae
nostrae regales, nec non ecclesiarum ac nobilium (etc),
alterius dignitatis hominum possessiones, non modi-
cum desolationis paterentur detrimentum. Nos igitur,
cui interest, officio nostri regii regiminis incumbente,
de bono communi, et condignis regni nostri commodi-
tatibus salubriter invigilare volentes, imo dignum ar-
bitramur et congruum, quod cum exordio omnes ho-
mines prima parens aequaliter produxerit, hi liberi
habeantur, quos non natura, sed humana potentia sibi
ipsi iugo subdicere conaretur servitutis; una cum eisdem
Baronibus, et potioribus regni nostri Proceribus, de-
creto unanimi sanximus, statuimus et super statutum
fecimus, ut a modo in antea, cives, seu hospites, sive
jobagiones nostri regales, de nostris civitatibus, posses-
sionibus, Oppidis et liberis Villis, castrorumque nos-
trorum tenentis, in earundem Ecclesiarum nec non no-
bilium et alterius praeeminentiae hominum possessiones
habentibus (sic), et e converso earundem ecclesiarum*

*et ipsorum nobilium ac alterius status hominum jo-
bagiones, in praefatas nostras regias civitates, oppida
et possessiones, castrorumque nostrorum tenentis, et ge-
neraliter quilibet liberae conditionis homines, de pos-
sessionibus ecclesiarum in nobilium possessiones, ut de
nobilium possessionibus, in earundem ecclesiarum pos-
sessiones; temporibus semper successivis universis et
perpetuis, habita licentia, justoque teragio et aliis de-
bitis eorum solitis expeditis, liberam, tutam et
omnimodam moraturi se transferendi ha-
beant facultatem, harum nostrarum Litterarum
per vigorem, his moderaminum limitationibus, clare
praesentibus expressatis, ut quicumque et quorumcumque
jobagionum Dominus, aliqua Birsagia sua, quibus
jobagio suus aliquo tempore fuisset convictus, infra
unius mensis spatium differens, non exegisset super
eundem, extunc ipsa Birsagia talia super jobagionem
suum, dicto uno mense elapso, recipere, et eundem jo-
bagionem retinere non valeat, sed idem jobagio
quo maluerit, modo praehabito, indemnus et
illaesus moraturus accedat etc. etc.*

Libertatea stramutarei iobagiloru nu se potea de-
cretá si proclamá in termini mai respicati, decátu se vede
in acésta lege din dilele lui Sigismundu.

Dupa resboiulu civilu din Transilvani'a dela 1437/8
mai aflamu o lege dela 1444 din dilele nefericitului rege
Vladislau, mortu in batali'a dela Varna, despre liber'a mi-
gratiune a iobagiloru. Din acea lege se vede, cá acésta classa
de ómeni venise din nou in pericolu de a fi subjgata
pe vecie. Acea lege este a 19-a in ordinea codificarei
din acelu tempu, si provocandu-se la legi anterióre aduse
in favórea poporatiunii rurale, decide cá se fie observatu
usulu vechiu. Se pare inse cá acea lege nóua a si fostu
calcata indata dupa mórtea regelui: Miculu rege Ladis-
lau alu V-lea aflandu-se in etate numai de 4 ani, erá
tínutu la imperatulu Fridericu alu III-lea in Austri'a sub
tutoratulu acestui'a, ér' Ungari'a in locu de rege avea
numai vicari ai statului cu Joanu Corvinu in frunte. In
aceea epoca si anume indata in anulu 1445 vicarii
tieri s'au incercatu in dieta a innoi legea lui Sigismundu
pentru liber'a migratiune a coloniiloru, dara n'au reusitu
la nimicú. De aici au urmatu, cá iobagii 'si ajutá siesi
prin fuga, dela unu domnu la altulu si dintr'o tíera in
alt'a, éra domnii s'au pusu din nou pe furate si rapite
de iobagi unii dela altii.

In an. 1458 alesu fiindu Mathi'a Corvinu cá baiatu
de 15 ani de rege alu Ungariei, pâna a nu fi proclamatu
de majorenu a statu sub tutoratulu unchiului seu Michailu
Szilagyí. Acesta cá gubernatoru a luat indata in acelu
anu mesuri aspre in contr'a tutororu domniloru, cari sau
traganau ori cá opriau cu totulu migratiunea libera a
locuitoriloru. Elu i-i pedepsia mai antáiu cu câte 6
marce, dupa aceea le ocupá dominiile cu putere armata
si nu le liberá pâna cându nu se supuneau. Aceste me-
suri se potu vedé in articolulu 15 de lege dela an.
1458. Lupt'a inse între libertate si sclavia a trebuitu
se fie fostu din cele mai inversiunate; cá-ci adeca aflamu
indata in articolulu 30 din urmatoriulu anu 1459, cumcá

facultatea migrațiunii coloniloru se suspende pe unu anu întregu și se decretă pedeps'a de 6 marce asupr'a toturor domnilorū cāti ar' primi și ar' duce iobagi din dominiile altor'a.

De aci încolo sub domni'a lui Mathi'a Corvinu, care trece în istori'a Ungariei de prea glorioasă, libertatea poporațiunii rurale a fostu violata și restrinsa totu mai tare, ceea ce se vede din articolulu 17 alu an. 1463, articolulu 11 și 14 din an. 1468, unde aflamu și condițiunea pusă, că numai câte unu iobagiu se póta trece liberu dela unu domnu la altulu. Ratiunea acestei restricțiuni s'a luatú în acea epoca din impregiurarea, că contribuțiunile datorite cãtra statú au începutu a se aruncá (repartiri) de-a dreptulu pe capii familiiloru iobagesci, de unde a urmatu firesce, că prin migrațiunea netiermurita se fie îngreunata preste mesura încassarea în acelu veacu, în care cei mai puçini exactori și percepatori sciau se scrie și se cetésca, prin urmare tóte computurile comunali se crestau pe betie sau asia numite revasie ori rebusie. Totu cam din acésta causa articolulu de lege 14 din an. 1474 earasi suspende migrațiunea libera pe unu anu întregu. La legea acésta înse observa scrietoriulu Pfahler, că între atâtea exceptiuni facute dela lege a disparutu însasi legea, precum și că cãtu crescea mai multu poft'a domnilorū de a-si tînè pe iobagii lorū, cu atãtu erá si poft'a altora mai mare de a-i furá sau a-i rapí. Luptele acelorū poftè de a furá si rapí ómeni, le vedemu în art. 14 din 1470 și art. 39 din 1486.

Acésta fú sórtea tragica a miliónelorū de locuitori tierani în Ungari'a sub tóta domni'a regelui Mathi'a Corvinu, adeverata jucarie a tiraniei oligarchice. Nu erá de ajunsu cu servitutea, ci se portau procese si alaturea cu acele resbóie sangeróse; înse totu locuitorii le plateau cu sudórea și sangele lorū. Dictatu-s'au instructiuni si pedepse asupr'a domnilorū spre a infrená rapacitatea lorū; s'au pusú si terminu de 60 díle pentru migrațiune; au fostu amenintiati judecatorii cu destitutiune, daca nu voru esecutá legea în tócmã; în fine lucrulu au ajunsu asia departe, încãtu prefectii comitatelorū au fostu auctorisati a convocá la arme pe toti nobilii comitatului în contr'a acelorū domni, cari nu voiau a se supune legii si a nu mai rapí iobagii dela altii, sau pe cei rapiti ori furati a-i liberá.

(Va urmá).

Estrasu

din alta epistola a dlui Dr. M. G. Obedenariu de dato Rom'a 12/24 Februaru 1884, adressata dlui Dim. A. Sturdza, presiedinte alu Academiei romane si ministru de esterne. *)

Am aflatu de existenti'a unorū documente, cari ar putea ilustra partea II a fragmentelor de istorie de Hurmuzachi (Unirea Bisericei Romaniloru din Ardélu).

*) A se vedé Nrulu 12 alu „Transilvaniei.“ Red.

Este vorb'a de unu manuscriptu alu unui prelatu Nicolae Comnenu Papadopoli, remasu la Padua. Mi s'a spusú, că manuscriptulu se afla în mánile unui eclesiasticu germanu la universitatea de Innsbruck. (Imi pare că manuscriptulu este camu de pe la 1699—1701).

Amu scrisu profesorulu acestuia si mi-a respunsu, că a elaboratu si inprima acum o colectiune de documente relative la istori'a bisericelorū orientali din Ungari'a, documente estrase din arhivele collegielorū, episcopatelorū si ordinelorū religióse din Rom'a, din Austri'a, din Ungari'a si din Transilvani'a. Titlulu operei va fi:

Symbolae ad illustrandam Historiam Ecclesiae orientalis in terris Coronae S. Stephani, nunc primum ex variis tabulariis, romanis, austriacis, hungaricis, Societatis Iesu aliisque fontibus erutae a Nicolao Nilles, S. I. S. Theologiae et SS. Canonum doctore, horumque in caesarea et regia universitate oenipontana professore publico ordinario.

Daca ar tipari din Papadopolu totu ceea-ce concerne pe Romani, bine ar fi; înse éca ce-mi scrie profesorulu Nilles:

„Otre les piéces de Papadopoli relatives aux questions du premier livre (Προδρομος), et que je publierai, je possède encore un grand travail du même auteur, duquel j'ai dit à la 12-me page que je le publierai peut être dans les appendices; c'est-à-dire, si cette augmentation de volume ne cout pas trop. Si votre Academie de Bucuresci voulait souscrire à une centaine d'exemplaire de mon ouvrage, alors je pouvais risquer l'agrandissement de l'entreprise. Il va sans dire, que la „Vallachia“ trouve sa place honorable dans les écrits de Papadopoli.....

Il est bien à regretter que Sinkai, au quel vous avez consacré une si belle page, n'ait pas connu les documents relatifs à l'histoire de l'Union de son Eglise avec le saint-siège. C'est dans cette partie de son ouvrage qu'il fait voir son faible.“

Asia dara, important'a lucrare a lui Papadopoli se va publicá, daca Academi'a subscie pentru 100 exemplarie.

Credu domnule presidentu, că amu putea face acésta. Academi'a ar da volumulu II alu Fragmentelorū lui Hurmuzache împreuna cu unu volumu de documente publicatu de Nilles, fia-cãndu s'ar vinde, fia-cãndu s'ar daru opulu lui Hurmuzache. Amu puté cere, credu, că pe cele 100 exemplarie sè se tiparésca: Imprimatu pentru Academi'a romana, sau „Cu spesele Academiei romane.“

Daca aflati acést'a de cuviintia, asiu întrebá pe profesorulu Nilles de pretiulu probabilu alu unui exemplariu.

Alaturediu tabl'a de materii a primulu volumu alu operei ce se tiparesce, si unu *Fac-simile* de pe actulu de supunere alu Romanilorū, cu semnaturile protopopilorū ardeleni din 1697.

În tómn'a trecuta aflasem, că dela arhivele Veneției nu se mai trimisese nimicu camu de multu. Amu rugatu, întorcèndu-me aici la Rom'a, pe unu ministru de statú, membru alu comitetulu archivelorū, se scrie direc-

torului archivelor din Veneti'a, sè se arete mai zelosu. S'a pusu pe lucru camu dela Noembre, si in septemàn'a acést'a Academi'a va primí inca unu pachetu camu de 200 de pagine de copie de documente.

Binevoiti etc. . .

Obedenariu.

Schitie istorice despre „Strigoi“*)

(Dupa piaristulu Dongó de Ioanu M. Petranu.)

III.

Legendele si traditiunile evului mediu, cari au mai remasu pentru posteritate si „in cari misticismulu cu infami'a, spaim'a cu admirarea ambla tienendu-se de bratiu“, fiindu pline de superstitiuni, cá stupulu de miere, ne potu servi de celu mai bunu isvoru pentru a cunósce in càtuva si cerimoniele spurcate ale instalarei noveloru persóne in onestulu oficiu alu strigoiloru — nesce ceremonii, dela cari omulu numai cu grétia si cu despretiu trebue sè se întórca.

E o insusire caracteristica a stupiditatiei arogante a omului, cà elu faciã de lucrurile si întrebãrile cari trecu preste marginitele lui cunoscintie, dar tocmai pentru acéstã ilu facu curiosu si interesantu, — se întórce la admirare, si din celea necuprinse isi fabrica lucruri mari, infioratorie si teribile, ér pe acestea le considera cá consecinti'a machinatiunei diavolului, si astfelu (póte cá respãta meritata pentru stupiditate), mintea lui cea prósta isi creadia frica si fiori fãra de nici o cauza.

Pe bas'a acestui principiu psihologicu s'a intemplantu (dupa cumu amu aratatu si in I-iulu punctu alu schitiei) introducerea imaginatiunei strigoiloru in conceptulu ome-nimei*).

Acumu, in locu de a disputá pe largu si a cadea póte in repetitiuni, voiescu a vorbí de a dreptulu despre patronatulu strigoiloru conformu cunoscintieloru spicuie, asiu dice, din traditiunile remase noue.

Se ne inchipuimu pe càteva momente stimati lectori, cà suntemu in lumea cea de demultu neculta si neinva-tiata, càndu diavolulu putea sè se preamble liberu pe întregu globulu pamèntului.

Atunci, cà sè se fi potutu face cine-va strigoiu, celu dintãiu lucru i erá de a se inpretiní cu diavolulu cá cu domnulu si patronulu strigoiloru, ba inca si mai nainte de acést'a — de a'lu provocá la unu „rendez-vous“.

Intalnirea acést'a se intemplá in modu sau nemedilocitu sau midilocitu. Daca se intemplá in modu nemedilocitu si faciã de femeia, atunci diavolulu se infaciosiã de comunu acusi ca unu june tineru si frumosu, acusi ca unu domnisoru avutu si placutu, acusi ca unu ciobanelu istetiu si dragalasiu, acusi ca unu fetu frumosu din poveste etc. si mai intãiu prin vorbiri iresistivere, prin promisiuni, seau in casulu celu mai cerbicosu inca

si prin predarea unoru presenturi bogate, isi càstigá in potestatea sa pe persón'a respectiva si apoi o introducea in servitiulu lui celu secretu. Daca persón'a ratacita in cugete si smintita la minte era barbatu, ceea ce fórte arare-ori se intemplá, esenti'a convenirei era totdeuna cea mai dinainte, numai càtu rolulu se schimbá, dar in ambele casuri ambitiunea condusa de lingusire pe càli rele si ratacite era adeverat'a cauza a pasiului sinistru.

Convenirile acestea se intemplau totudeauna nóptea si inca intre órele 11—12 (Tempulu spiriteloru necurate).

ÉR in modu medilocitu asia se intemplá introduce-rea in colegiulu strigoiloru, cà seau se facea tergulu singuru numai cu magistrulu (Hexenmeister) respectiviloru, seau cu totul fara de voia, si asia cà celu ce prindea mai ántãiu mán'a strigoiiului ce tragea de mórte, se facea elu insusi strigoiu. Procedur'a acéstã s'aru putea numí joculu sórtei.

Trei cali conduceau dara la ocaziunea de a puté fi cineva strigoiu, adeca: seducerea, instruirea si testarea.

Dupa intrarea intre strigoi urmá indata promisiunea, inaugurarea solemnã, subscrierea cu sãnge a invoirei, insemnarea noului mucenicu si in urma supunerea cea mai mare.

Anume: indata ce respectivulu (in turburarea lui de minte) legá amicitia cu draculu, fi depunea totu de odata promisiunea solemnã, ca tóte va se le faca dupa bunulu placu alu lui, si ca acasa, pe drumu, in biserica ori afara, cu cugetulu, cu vorb'a si cu esemplulu se va nasuí intr'acolo, cá domni'a satanei sè se laticesca in cercu càtu se póte de mare, si crestinismulu, atátu teoretice càtu si practice, se devina unu obiectu de risu si de batjocura. Celu ce se inolá inse sub acestu stindardu alu diavolului, singuru nu erá destulu de capace spre implinirea missiunei atátu de teribile; deci totu neointrodusulu capetá càte unu draculetiu de cei mai inferiori, care apoi era totudeauna cu elu, ilu insociã mereu, ca umbra pe omu, fi controlá faptele, ilu indemná la implinirea obligaminteloru lui, ilu infruntá pentru lucrurile lasate in restantia, ba ilu si batea... cu unu cuventu, draculu erá „*vis motrix*“, puterea indemnatoria si animatoria, ér strigoiulu numai unu medilocu in mán'a demonului, prin care acesta isi indeplinia lucrurile sale infernali. Puterea sa fermecatória si extraordinaria, cu care provedea maiestruulu strigoiloru pe persón'a càstigata in potestatea lui, nu-i putea resiste decátu numai fumulu temãiei binecuventate, ap'a sãntita, facerea crucei etc.) dar si acestea numai pe puçinu timpu.(?..)

Confirmarea invoirei, seau subscrierea, daca 'mi este permisu a dice asia, se intemplá seau numai simplu prin vorba, seau prin scrisu cu cernela rosia. Cernel'a rosia folosita la subscrierea acestoru invoiri — dupa observarea lui Ipolyi — se asemaná libatiunei sãngelui ce ilu versau pagãni cu ocaziunea inchieierei vreunei conventiuni, ori cu ocaziunea depunerii vreunui juramentu.

Faptulu celu mai insemnatu alu inaugurarei inse erá insemnarea — timbrarea. Decursulu acestei cere-

*) Ce frasa este acéstã? Asia scrie autorulu magiaru?
Red.

monii sta din aceea, ca dracul luá cã gagiú de fidelitate dela celu introdusu si dejã confirmatu unu osu din màna ori din petioru, si dupa aceea botezãndu'lu, punendu'i nume, cu trei degete ale manei si pe lãnga exprimarea cuvintelor: „Èta acuma esci in puterea mea“, fi apasã semnulu, timbrulu lui, care semenã fórte cu o urma de iepure. Cu deosebire e interesantu a scí, cã semnele acestea in cele mai multe casuri erau invisibili, de órece dracul le acomodã (de si in modu durerosu) „in loco pudendo“ dupa cum marturisiau cei intrebat, pâna ce erau inca întregi si sanetosi la minte.

Se dice cã corpulu strigoiloru, in loculu acela unde se insemná erã nesimtitoriu si ori cu ce de ilu impungeai, nu esia sange din elu.

Celea dintaiu urme ale datinei de a'si insemná pe strigoii noi, ocuru deja in povestile vechi resaritene; si semnificarea loru totu una e si acolo cá si aici; va se dica semnulu confirmatoriu alu contractului incheiatu; numai cãtu acolo se amintesce cá urm'a sarutatului inprumutatu a partiloru ce contractéza. Aici, la marea serbatóre a instalarei strigoiloru inca vine inainte sarutatulu inprumutatu, numai cãtu aici ca exprimarea supunerei celei mai adenci. Anume strigoifulu care-si documentã dejã aptitudinea si constantia lui, sarutã partea din dereptu — se fie cu respectu — a dracului (Plutone, Belsebub, Lucifer etc.) ce ducea presidiulu in tipu de tiapu ori mítica.

Totu decursulu acestui ritu de supunere decurgea in asia numitele: „balurile strigoiloru“, unde toti strigoii si tóte strigóiele, cari se tineau de propagand'a respectiva, trebueau se fia de façia. Acolo apoi isi petreceau timpulu, comitiendu lucrurile celea mai de rusine si mai dejositórie.

In istoria fugitiva a fermecatoriei, cu care ne ocupamu vomu avea fericit'a ocaziune de a ne întâlni si cu procesele incepute de inquisitiunea spaniola. Èr, pâna atunci se vedemu ca judele legislativu alu Italiei, Mazzini prin secolulu alu XVII pe cine insira in catalogulu strigoiloru.

1. Aceia, cari (dupa cumu sustienu ei), in inele, in oglindi, in medalii, in glaji si in alte obiecte tñnu draci ascunsi si inchisi — sunt strigoii.

2. Aceia, cari parasindu fara de credintia crestnismulu, atãtu trupulu, cãtu si sufletulu si l'au datu lui; cari s'au juratu cã voru fi ai dracului, si cari de voia buna s'au incredintiatu lui — sunt strigoii.

3. Aceia cari mergu si iau parte la balulu draciloru, seau (dupa cumu e vorb'a), in dantiulu strigoiloru — sunt strigoii.

4. Aceia cari farmeca animale rationali si nerationali jertfindule satanei — sunt strigoii.

5. Aceia, cari adóra publice ori in secretu pe celu necuratu dedicandu-i sare, pâne, pétra acra si alte obiecte — sunt strigoii.

6. Aceia, cari ilu chiama intru ajutoriu cerendu vre-unu dar óresi-care dela elu, sau ingenunchia inaintea lui; cari fi aprindu lumina si alte obiecte lumina-

tórie, mai incolo aceea cari ilu tituléza: ángeru sãntu, ángeru albu (curatu), sãnti'a ta etc. — sunt strigoii.

7. Aceia cari ceru asia cev'a dela elu, ce nu póte se le dea — sunt strigoii.

8. Aceia cari in faptele necurate si diabolice folosescu obiecte sãntite — sunt strigoii.

9. Aceia cari pe altariulu unde se tine miss'a punu bobu, hãrtia curata, magnetu si alte obiecte, prin cari tñtescu profanarea missei — sunt strigoii.

10. Aceia cari le tñnu, scriu ori rostescu rugaciuni neaprobrate, ori plane anatemisate de sãnt'a biserica.

11. Aceia cari — dupa cum dicu — causadia chinuri ómeniloru, ori punu óle la focu, cá prin acelea se-i tortureze — sunt strigoii. Si in urma

12. Aceia cari imprascia bobu, isi mesura man'a cu palm'a, isi esaminéza palm'a ei insi-si ori prin altii, cá din aceea se scie venitorulu sau trecutulu, precum si aceea cari facu si alte bosconituri de acestea — sunt strigoii.

Èta cele 12 puncte infioratórie! dintre cari si numai o dicala inca erã destula, cá pentru aceea sermanulu muritoriu, pre care se adeveriã, se fia judecatu la mórte si arsu pe rugu.

IV.

Pre cãtu de latita erã maestri'a strigoiloru, mai alesu prin seculii 16 si 17, pre atãtu de mare si de inversiunata fu si persecutiunea provocata in contr'a ei: Tribunalele întregi erau compuse singuru numai pentru esaminarea si judecat'a acestui lucru. Asia pentru es. in Itali'a, in Spani'a etc., si chiar si pe la noi ici-colea. De oficiulu tribunaleloru acestor'a se tinea, prinderea strigoiloru, aducerea la tribunalu, ascultarea si in urma judecarea loru, ce de comunu erã mórtea. Mai de insemnatu este inquisitiunea spaniola, care facultatea capatata spre acestu scopu si-o eserità pâna la estreme. Ori-cine se fi fostu nefericitulu acel'a pre care-si puneã ochii, trebuiã se móra. Sprenger si Kremer au fostu inquisitorii cei mai zelosi in oficiulu acest'a. Ei au scrisu si unu opu intitulatu „*Malleus Maleficorum*“ in contr'a strigoiloru.

Judecãndu lucrulu in modu impartialu, putemu afirmã, cá inquisitiunea inceputa in contr'a strigoiloru, pre lãnga daun'a facuta, isi avù si partea ei cea buna; cãci dupa atãt'a versare de sãnge, desteptãndu-se omenimea din nebuni'a ce erã, incepù a parasí cu rusine credint'a desiérta. *)

*) Se erte dlu piaristu si toti cei de o parere cu elu, cãci acestu scopu humanitariu se potea ajunge multu mai curèndu si mai siguru prin predice parintesci si prin scóle, fara rugu si focu si fara nici o versare de sãnge. Inquisitiunea nu póte fi escusata nici netedita cu nimicu pe lume, ci ea remane in veci tirani'a cea mai selbateca si mai spurcãtã, crim'a cea mai teribila contr'a doctrinei lui Iisusu Christosu si a omenimei întregi, stigma infama, ce nu se va putea sterge in veci de pre fruntile calugariloru apuseni din evulu mediu si pâna târdiu in secolulu alu 18-lea. Asia numitii strigoii si strigóie au meritatu pedépsa numai cá persóne mincinóse, cá charlatani ridicoli, dara inquisitorii au meritatu a fi tractati cá ucigasi, cá asasini si rapitori de averile mailoru de ómeni innocenti.

In locu de a continuá inse firulu istoriei mai de parte, mai avemu inca de a insemná unele si altele despre adunările (balurile satanice), precum si despre mergerea strigoiloru la acelea.

Locurile mai de frunte ale tinerii loru erau: drumurile crucisii, edificiele parasite si ruinate, morile pustii etc.

Timpulu cunvenirii se incepea nóptea dupa 11 óre si tinea in tacere mormentala a noptii, până la 1 óra, adeca până la cãntatulu cocosiloru dupa média-nópte, ér noptile celea mai insemnate erau (dupa credinti'a poporului), noptile dileloru festive: anulu nou, Bobotéza, Sàngeorzu, Simedru etc.

Ce se tîne de mergerea la adunarea satanica, aceea se intemplá in estu modu: Fiesce-care strigoiu au strigó'a înainte de plecarea facea cerculu indatinatu alu strigoiloru, si dupa aceea ungendu-se cu asia numit'a „unsóre sburatória“, se suiá calare pe o códa de matura sau pe o cociórba si dupa câte-va minute se affá la loculu anunitu. Unsórea acést'a se pregatea intre altele cea mai mare parte din sãnge suptu de sub unghiile prunciloru dormitori, ér caletori'a se facea prin aeru la inaltime de unu turnu. Acolo apoi máncau, beau si-si petreceau in desfatari carnali.

Despre influinti'a miraculósa a unsórei sburatóre, comunica o scire prea originala in feliulu ei eruditulu piaristu B. Csaplár. *) Anume dupa traditiunile poporali, unu servitoriu credintiosu voindu a unge grumadii boiloru stricati de jugu, luà din armariulu dómnei sale unu vascioru micu cu unsóre si unse cu ea grumadii boiloru. Si ce se vedi? Minunea minuniloru! Boii indata se facura cu aripi cá passerile, si sburara cu jugu cu totu in aeru. Unsórea sburatória se affa si astadi prin apotheci, dar secretu-i miraculosu e incredintiatu mediciloru.

Credu cà nu va fi de prisosu a notificá si enararea lui Jeán Bódin cu privire la actulu ultimulu alu adunarii strigoiloru. Dupa elu la finea petrecerii, draculu ce ducea presidiulu in tipu de tiapu, se incingea totu in focu si ardea, ér din cenusi'a lui fiesce-care strigoiu își ducea câte o portiune, cá cu ea se strice ori chiar omóre, caii si vitele, cu deosebire vacile celea cu lapte a le neamiciloru sei. Fórte bine caracterisaza ratacirea si stupiditatea in care gemea vechimea, si cuvintele urmatorie ale lui Retagnó rostite de elu in semnu de intielepçione: „*qui ergo dicere velit hoc in fantasia aut in somniis contigisse?!!*“

Stimati lectori! Daca privimu noi cesti din secululu alu XIX-lea lucrurile amintite ale strigoiloru, cu ochi ageri si la lumin'a mythologiei romane, ajungemu la necari descoperiri fórte interesante. Anume adunările strigoiesci nu sunt altu ceva, decâtu umbrele vârte asia dicendu in fantasi'a retacita a omenimei despre unele scene din modulu de viétia a paganiloru, cari cu noptile in-

tregi își petreceau in desfatari rusinóse si carnali. Asemenea si jocurile, petrecerile, ospetiele etc. enarate mai susu inca aparú cá totu atâtea consecentii ale modulu atátu privatu, câtu si publicu de viétia alu stramosiloru superstitiosi.

Multu timpu se cerú si mare lupta se poffí, până ce blandeti'a nevinovata, buçuri'a innocenta, petrecerea cumpatata si desfatarea legala, cari caracterisaza asia de minunatu tóte bunatatile civilisatiunei crestine, se ridicá si triumfá asupr'a vietiei celei selbatece si desfrenate, asupr'a voiei si bucurieloru celoru atátu de libere si sensuali, precum si asupr'a inodului de cugetare a popóreloru ante-christiane; dar acésta axioma a istoriei culturale mai alesu in viéti'a si faptele aceloru popóra apare mai bine in ochii scrutatorului cari, (intre acestia si noi) de aplecarea loru càtra mysticismu, cá de unu „*circulus-vitiosus*“, nici decum nu au potutu sè se desbrace de totu.

In intielesulu acest'a se dechiara si Ipolyi in studiulu seu mythologicu. Dupa elu chiar si jocurile, petrecerile etc. acelea de nópte ale strigoiloru, nu au fostu altu-ceva, decâtu suvenirile orgieloru pagane esercitate de fantasi'a desfrenata si escesiva, cá totu atâtea misterii religiose. . . .

E intrebarea acum, cà ce a potutu face institutiunea strigoiloru atátu de notata si persecutata? Respunsulu scurtu e, cà brutalitatea contemporana. Dar apoi cum-cà scrutatu-a brutalitatea acést'a adevărarea lucrului; si potut'a venerá in aflarea aceleia scump'a suvenire a istoriei, pre care si sciinti'a de adi inca o admira si pretiesce? Cum-cà luat-a in consideratiune stupiditatea acést'a a omenimei, cà celu ce crede usioru, usioru se si insiala, si cà abusuri pretutindenea si cu tóte s'au comisu si se comitu neinctatu in lume? . . . Cum-cà sciut'a deosebí cu ochii ei cei miopi in scrutarile sale directiunea abnormala, de cea justa si reala; si óre n'a pedepsitu cu móríe brutala pre cei buni in locu de cei rei? etc. etc. . . . sunt totu atâtea intrebari juste, in faci'a càrora epoc'a respectiva démna de tóta compatimirea, e silita se taca si sè se ascunda cu rusine.

Singura filosofi'a necorruptibila a istoriei e uniculu jude chiamatu de a aduce judecat'a cuvenita asupr'a ómeniloru, precum si asupr'a institutiuniloru acelor'a; éra acésta ne spune, cà institutiunea strigoiloru in sine fu buna si de respectatu, — dar fantasi'a corupta o facú infioratória, abusurile comise i dederá o directiune abnormala si stupiditatea omenimei o facú miraculósa si demna de poveste. Scrutarea filosofica a sciintiei ne arata, cà aceea ce in dilele intunerecului generale aparú cá unu lucru miraculosu si de minune inaintea mintiei omenesci — astadi se póte reduce prea usioru, prin cunoscintiele sciintiei naturali la principiulu acelu vechiu, pre care cu unu cuventu flu numimu „*legea naturei*.“

Se privimu singuru numai unu rolulu alu institutiunei strigoiloru: curarea prin descantecu usitatu si astadi pe ici pe colea de babahârcele nóstre. In curarea amintita pe langa aplicarea cuvintelor neintielesc ale descantarei, affamu si aplicarea unor buruiene vindicative. Se intempla de morbuflu se curéza, dar nu in urm'a puterei

*) Vedi: Uj magyar Muzeum t. 2. p. 498.

magice a descantecului, ci (lucru naturalu) in urm'a puterii vindicative a baruienilor aplicate. Éta descoperirea secretului nesciintei prin radiile dulci ale luminei secului presinte. Celelalte ce asiu ávea de a mai dice in respectulu acest'a le lasu meditatiei stimatilor lectori, cari póte cá sunt mai bine informati in respectulu acest'a decâtu mine.

V.

Cá, inchiatiere voiu continuá mai departe firulu istoriei strigoiloru.

Istoria a adeverata a strigoiloru numai in seculii primi ai crestinatatiei incepe a se desfasiura din universalitatea neintielésa a fabulei, cáci numai acum incepura doctorii bisericeii a se ocupá mai seriosu cu intrebarea: cá óre-ce relatiune esista intre eresia, paganismu si fermecatoria. Si éta in an. 385 fermecatori'a se considerá deja de unu asia mare pecatu fácia cu religiunea crestina, încátu Priscillianu, episcopu spaniolu, despre care esise faim'a cá eserciéza acestu lucru, in urm'a unei judecari legale, fu ucisu.

Din anii acestia incepundu, in decursulu mai multor seculi, tipuri tare interesante se deschidu inaintea istoricului atentu despre suvenirile antice relative la credinti'a in strigoi. Cei mai seriosi doctori din acea epoca se disputa, cá óre bas'a institutiunii strigoitului intru adeveru e seriósá, si e o realitate vrednica de cea mai sangerósá resbunare, sau e numai o conglomeratura a retacirei si nebuniei fantastice demna de rísu. In disput'a acést'a, pre care aplicarea popóreloru spre mysticismu, o facuse inca si mai inversiunata, cá nescari paraie curgea sángele nefericitoru criminalisti judecati la mórte. In urma dupa atát'a lupta fisica si spirituala hierarchi'a fu partea invingatória, care si cea mai mica retacire dela dogmele crestine le considerá de o prietinia cu diavolulu. Cea mai mare parte a acelor'a, cari au fostu atát'a de nefericiti, de alunecara dela unele dogme ale credintiei, se judecara din partea tribunalului penale, (care stá in cointielegere cu hierarchi'a si cu pontificii contemporani), la pedépsa de mórte.

E inspaimantatoriu numerulu acelor'a insemnatu de mus'a istoriei, cari trecura astu-feliu din viétia, mai alesu dupa ce-si publicá pap'a Inocentiu VIII in 1484 3 Dec. bull'a sa „*Summis deserantes*“, in care dechiará de lucruri diabolice si inimice crestinatatiei ori-ce vrajire, descántare si farmecatoria. Mii si mii de nefericiti, (mai alesu din class'a inferióra a poporului), fura espeditati din lumea acést'a, sub pretecsu cá sunt strigoi, fára de a-si gasi in cineva pe dulcele loru salvatoriu. Pentru ei sab o persecutiune de 5 ani in Bamberg 600, in Würzburg 900 cadiura jertfa. Ér in Braunschweig stálpui de cari se legau persónele considerate de strigoi si cá atári judecate la ardere pe rugu, pareau fi o padure. Spani'a, Franci'a, Angli'a, Itali'a si Ungari'a asemenea gamsau de procesele urzite in contr'a strigoiloru si resunau de vaietele celoru arsi si ucisi.

Intru adeveru, cá omulu fácia de atát'a omoru si sánge se cutremura in intregu internulu seu, si dubitându

se intréba pe sine insusi, nu cumva tóte acestea au fostu minciuni ori nebunia (mânia de omoru), sau numai inventiunea tribunaleloru tiranice si setóse dupa sánge omenescu?!.... Formati-ve respunsulu insi-ve st. lectori!*) Si astu-feliu decurse lucrulu pána in secululu XVIII. Au fostu ce e dreptu, unii barbati, cari si-au ridicatu vocea loru seriósá in contr'a acestei nebunii, dar in locu de a miciorá reulu, ilu facura inca si mai inversiunatu. Pentru ex. deja in 1563 se sculá in contr'a credintiei desierte mediculu Iosifu Weier, si dupa elu Losáus Corneliu din Trieru. In anulu 1631 jesuitulu Spee publicá o apologia numita „*Cautio Criminalis*“ in contr'a proceselor urzite fácia de strigoi. Mai mare efectu avú cartea reformatului din Amsterdam B. Becker numita: „*Bezauberten Welt*“, in care atacá si bicini asia dicédu cu tóta asprimea cuventului, principiile desierte ale demonologiei. Ér dupa-ce Thomasius in an. 1707 in opu-i „*Pecatele fermecatoriei*“ incepú o lupta in publicu contr'a celoru ce credeau inca in superstitiuni, se rusinara inca si cei din urma credinciosi, cari se mai téréaiu in lethargi'a stupiditatii. Dela timpulu acest'a incepédu, inca si tribunalele incepeau a nu se amestecá mai multu in processe strigoiesci. Judecat'a cea din urma pentru astu-feliu de lucru se intemplá in Glarus (Schweitz) la anulu 1782.

* * *

Si acum imi inchiatiu studiulu meu. De ar fi fostu strigoii pét'a si ran'a cea mai négra a omenimei, pét'a si ran'a incá trebuie cunoscuta si esaminata.... cá se o potemu vindecá si curatí. Trebuie se luptamn necurmatu pentru latirea adeverului si a luminei, esterminându superstitiunea si alungându intunereculu, pána atunci „pána cându (dupa Ipolyi) din flacarile turbate ale rugului va resarí lumin'a dulce aurorei.“

Sfárasiu, 24 Novembre st. n. 1883.

Starea femeiloru inainte si dupa crestianismu.

Lumea pagána inimica la multe institutiuni si fapte bune, frumoése si nobile, (dupa marturisirea cátu se póte mai adeverata a istoriei), nu s'a interesatu in totu decursulu esistentiei si domnirii sale decâtu numai si numai de bunastarea si demnitatea barbatiloru, éra nu si de a femeiloru. Singuru numai drepturile acelor'a o-a pretiuitu si stimatu, numai in favorulu acelor'a s'a dechiaratu. — Din contra de femei si-au uitatu cu totulu fabricatorii de legi si aparatorii de dreptu. De sórtea, demnitatea, onórea si buna-starea acestor'a nu s'a interesatu nimenea, ba ce e mai multu, nici starea loru, încátu si ele suntu persóne (fintie omenesci) cá noi, cu

*) Au fostu tóte acestea, éra rapacitatea de banditi, adeca planulu de a confiscá cátu mai multe averi de ale celoru omortti, si ale impartí intre domnitori, calugari, judecatori si aristocrati, au jucatu rola principale. Red.

corpu si sufletu, nu s'a luat in consideratiune, ci au fostu 'privite simplu numai cá nescari obiecte irrationali, cu cari omulu póte dispune dupa cum vrea; séu cu alte cuvinte dísu, femeile pagâne in genere au fostu lipsite de ori-ce libertate si aruncate in sclavi'a cea mai miserabila si mai amara. Ele nu aveau drepturi, nu proprietate si nu ceva privilegiu ori profesiune propria, ba nici pruncii nascuti din pântecele loru si nutriti cu lapte maternu inca nu erau ai loru, ci (mai alesu la Spartani), déca erau sanetosi si barbati, se cresceau de mici pentru armata, ér daca erau nepotinciosi si de sexulu femininu, se aruncau de pe stânci in bratiale perirei. Femeile pagâne nu puteau merge in locuri straine, nu se putea presentá in adunari publice si nu-si parasia cas'a nici baremi pre unu momentu, fâra de a fi pedepsite in modulu celu mai tiranu. Nu puteau ávea cunoscuti si cunoscute, nu amici si amice, nu petreceri ori conveniri sociali. . . . nu, càci tóte acestea treceau de crime. . . . si inca crime mari in ochii barbatiloru loru; pre scurtu, femeile ante-crestine, din fraged'a loru teneretia, pâna in ór'a mortii erau avisate a geme si suspina sub depotismulu celu mai brutale alu secsului barbatescu. Cá tînera, frumósa si plina de viétia, femei'a tenera pagâna intrá in cas'a barbatului seu necunoscutu pâna atuncea; cá debila, vescedíta si infrânta de tote greutatile se alungá si dimita din partea aceluia, in cele mai multe casuri fâra de nici o vina, ci singuru numai din capriciu. Caus'a cea mai bagatela inca erá de ajunsu pentru o astfelu de fapta. Istori'a ne spune cá Sulpiciu (cive romanu) isi dimise femei'a, singuru numai pentru-cá acést'a cutezà de a esi pre strada cu faci'a descoperita. Despre altu cive cu numele Paulu Emiliu se díce, cá la intrebarea pentru-ce isi alungá muierea, respunse francu si fâra de ceva genare, cá elu numai aceea facu ce face omulu de comunu, cându incaltiamintele i stringu petiórele, va se díca le lapeda.

Acumu, cându Romanii se purtau asia faci'a de femei, poporulu celu mai cultu si mai puternicu alu lumii pagâne, ce se dícemu despre Chinezi, Indiani, Arabi, Turci si alte popóre pagâne? E dreptu cá pâna cându Rom'a erá datátore de tonu nu numai in sciintie si potere, ci si in moravuri si fapte bune, pâna atunci barbati ei isi scieau stima si pretiuí femeile, dintre cari multe isi cascigara renume vecinicu, precum Corneli'a mum'a Grachiloru, Lucreti'a, Veturi'a mum'a lui Coriolanu si altele; dar' indata ce venira in atingeri mai dese si mai de aprópe cu popórele vecine ori subjugate, insusindu-si datini rele, lucsulu presté mesura si barbarismulu nespusu alu acestor'a, incepura a le privi din ce in ce cu ochi mai rei, ba incepura a le luá libertatea si a le supune cu totul potestatai despotice a sociloru loru. Adusera legi, in urm'a caror'a femeile indata dupa maritare deveniau slave, lipsite de ori-ce dreptu umanu si competintia de ereditate. Imperatul Justinianu fu celu dintâiu, care concesse cá si femeile se póta mosceni dupa mórtea barbatiloru loru câte cev'a.

Astu-feliu a fostu starea femeiloru in genere in lumea pagana, si totu camu astufeliu e si astadi la popó-

rele acelea, la cari inca nu a potutu strabate lumin'a binefacátoria a religiunei lui Christosu. Puçina exceptiune facu in vechime poporulu Evreescu, la care sórtea femeiloru erá mai imbucurátoria, decâtu la celelalte neamuri. Evreii ísi stimau femeile; ei nu le considerau de slave si nu le tîneau inchise de lume, dar' pre lînga tóte acestea nici la ei nu esistá legatur'a acea intima si frumósa, armoni'a acea dulce si sublima intre barbatu si muiere, care esista la noi crestinii. Evreulu cá si altii, ísi potea dimita muierea sa chiaru si numai pentru bagatele. Insusi Josifu Flaviu, renumitul istoricu se lauda, cá de trei muieri legali s'a despartitu. Tóte acestea ne arata in modulu celu mai evidentu starea nefericita, in care gemeau femeile din lumea pagana si anti-crestina.

Cu venirea Domnului n. Isusu Christosu, veni si indreptarea si imbunatatirea starii sociali a femeiloru. Doctrin'a Lui, care predica mereu drepturi egali si obligaminte imprumutate, dede femeiloru tóte drepturile acelea, la cari au potutu ele se aiba cev'a pretensiune. Sistá sclavi'a in care gemeau pâna atunci; oprí legea acea fatala, dupa care barbatulu erá domnu absolutu, ér' femei'a nimica; le prescrise iubire, onóre si aparare din partea acelor'a, si le decorá cu dreptulu sublimu de mame adeverate. Le facu partasie nu numai in portarea greutatiloru si osteneleloru, ci si in lucruri si binefaceri, ér' pentru sustinerea pazei, stimei si iubirei imprumutate a casatoriloru instituí indisolubilitatea casatoriei; prin cuvintele: ce a impreunatu Dumnedieu, omulu se nu despartia. (Math. c. 19., v. 6.) Femei'a numai dupa crestinismu fu considerata de femeia adevrata amesuratu chiamarei sale. Numai dupa crestinismu fu ea inaltata pre o trépta cu barbatulu si in drepturile si privilegiile aceluia, si numai dupa crestinismu fu considerata de mama adevrata intru intielesulu strictu alu cuventului. Acum nu i-se mai rapesce copilulu din bratiale sale materne, ci remane proprietatea si bucuri'a ei; pentru elu traiesce, pentru elu se ostenece; crescerea si educatiunea aceluia i suntu ocupatiunile cele mai placute, vorbele-i dulci si prime í-i suntu desfatarea si mângaierea cea mai mare; încérca-te a-i rapí acestu margaritariu scumpu si vei vedé din mama ti-grulu celu mai infiorariu.

Dupa latirea religiunei crestine si a doctrinelor salutarie ale aceleia, se schimbà cu totul opiniunea lumii cu privire la femei. Astadi toti sciu si credu, cá in famili'a cea mare a omenimei, partea cea mai delicata o forméza femei'a, care nu prin poterea sa fisica, nu prin mintea sa geniala, ci prin bunatatea ânimei, prin semtiurile nobile si prin portarea atragátoria e in stare de a dá vietiei conjugale si traitului pacinicu, arom'a cea mai scumpa si se dícu asia, parfumulu celu mai farmecariu. Femei'a e considerata astadi cá angeru custode alu familiei, cá sociu nedespartitu in calea grea si spinósa a vietiei, partasia in bine, si in reu. Anim'a ei e isvoru de bucuria si compatimire, sinulu ei limanu de refugiu, vócea ei blanda balsamu alinatoriu, ér' iubirea ei

curata si sincera sórele ce stinge ori-ce nuori, si inpregiurulu nostru face se crésca numai flori.

Astadi femeia e incungiurata de cea mai mare onóre; virtutiloru ei eminenti se pléca si barbatulu celu mai superbu; in presentia ei tace si amutiesce si limb'a cea mai vicléna, cá nu cumv'a prin esprimarea unni cuventu de josu se vateme castitatea, acestu tesauru scumpu alu sufletului femeiescu. Demnitatea ei, de care se bucura, intru adeveru e regésca: anim'a curata i-i este corona, iubirea sincera scepstrulu, misiunea sa de mama tronulu si pruncii nevinovati subditii, cari se supunu cu bucuria nespusa voiei materne, sciendu cá aceea nu le vrea decátu numai si numai binele si fericirea. Dupa cum dice Alesandri:

„Mam'a pentru a ei copilu are scumpe desmerdari;

„Are anima cu ochi, are ochi cu sarutari,

„Plansulu lui e plansulu ei; ori-ce 'lu dóre, pre ea dóre,

„Ea traiesce pentru elu: candu elu móre si ea móre.“

Éta iubite lectore! femeia crestina, femeia emancipata — dara nu dupa principiile „liberiloru cugetatori“, ci dupa „dogmele religiunei crestine.“

Sfarasiu lun'a lui aprile 1884.

Joanu M. Petranu.

Manifestulu Comitului centralu alu Congresului Economicu din Romani'a. *)

Avemu deosebita satisfactiune de-a publicá mai la vale Asiedimentulu Congresului Economicu. si unu manifestu alu Comitului centralu catre poporulu romanu.

Asiedamintu si Manifestu suntú dóue remarcabile acte, care trebue se ne destepte din apati'a in care ne vedemu cadiuti, si in desteptarea nóstra, se vedemu limpede, cá er'a mariloru acte politice inchidiéndu-se prin unirea principatelor, prin constitutiunea ce ne-amu datu, prin proclamarea Regatului, a independintiei, a libertatiei cuventului si a presei, o nóua era, unu nou câmpu de desvoltare si de prosperitate ni se presenta pentru a complectá marile silintie din trecutu, si a asigurá iubitei nóstre tieri o esistentia economica in raportu cu esistentia sa politica.

Nu trebue se se uite, cá Romani'a pórtá economicesce unu jugu pe care nu-lu mai póte indurá astadi. Tributara streinatatii, ea a ajunsu a-si sleii aprópe tóte resursele in folosulu acelei streinatatii si in detriméntulu ei.

Liberu-schimbistii o sugruma cu teoriile lor, si conventiunea de comérciu cu Austro-Ungari'a, dupa cum a

*) Dóue acte de interesu nationalu-economicu de importantia suprema aflamu publicate in Curierulu finantiariu atátu de puçinu cititu dincóce de munti; tocm'a din acésta cauza inse le facemu locu si aici cu atátu mai vértosu, cu cátu cestiunile nationali economice din Romani'a stau in legatura strinsa cu altele de aceea: si natura din monarchia austro-unguresca si mai de-aprópe din Transilvani'a.

Red.

spus'o si a scris'o eminentulu nostru economistu d. Ionu Ghic'a, fi paraliséza ori-ce incercare facuta in sensulu de-a desfunda prin sine si in folosulu seu avutiile nationale de care dispune!

In fine, de la mare pàna la Carpati, Romani'a, asta tíera suverana politicesce, se vede inca repusa si adormita economicesce, si din acésta repunere, si din acestu somnu de móрте, fii poporului intruniti in congressu se silescu a-o desteptá astadi, a-o emancipa si a-i dá rangulu ce i-se cuvine.

Mijlócele de esecutiune ce ne propune manifestulu Comitului centralu suntú: o unitate de vederi si o unitate de actiune.

Unitatea de vederi e determinata prin unu anume programu.

Unitatea de actiune e desfasiurata printr'unu Asiedimentu, in capulu carui'a stá scrisu acelu programu.

Scopulu miscarei, in fine, e: Regenerarea economica a Romaniiei.

La lucru dar' Romani, cáci a sositu timpulu de-a rupe cu viéti'a de tributari, de-a aruncá jugulu care apasa destinele nóstre economice si de-a indreptá o stare de lucruri, care pe terenulu economicu ne saracesce si ne umilesce!

Manifestulu comitului centralu anuntia deschisa subscriptiunea pentru luptatorii miscarei economice romane. Elu invita poporulu a luá loculu de onóre sub drapelulu economicu-nationalu ce s'a arboratu. Ei bine, stringeti-ve rëndurile, consultati nevoile vóstre si grabitive a respunde la invitatiunea ce vi-se face, cáci ultimulu cuventu nu s'a spusu inca.

Acestu cuventu vóue ve e datu a'lu spune in masse legalu constituite prin comitetele ce veti crea in tóte judetiele, in conformitate cu prescriptiunile asiedimentului ce vi-se pune sub ochi mai la vale.

Trebue, Romani, se purificamu atmosfer'a de aerulu greu ce o apasa, si acésta purificare voi sunteti chiamati a o face, luptandu cu convictiunea omului luminatu pentru luminarea celoru 17 puncte din program'a economica care stralucesce pe drapelulu vostru, dupa cum program'a politica a stralucitu pe drapelulu betraniloru nostri de la 1848.

Partile rele ale conventiunei comerciale.

La ordinea dílei fiindu cestiunea conventiunei comerciale cu Austro-Ungari'a si inlocuirea ei cu alt'a nóua, credemu utilu se producemu aci o interesanta scrisóre adresata la 1876 Vicomtelui Macdonald, si prin care eminentulu nostru economistu d. I. Ghica semnalédia si pune in reliefu câte-v'a din marile defecte ale conventiunei comerciale ale Austro-ungariei, sub imperiulu caria ne aflamu. Critic'a ce face d. Ionu Ghica conventiunei, merita seriós'a atentiune a barbatiloru nostri de statu.

Éta scrisórea:

Conventiunea comerciala ce Romani'a a incheiatu cu Austro-Ungari'a, nu coresponde nici unei'a din necesita-

tile tierei noastre, nu satisface nici trebuintele comerciale nici pe cele industriale. Nici o idee economica n'a fostu adusa la confectionarea sa de guvernulu nostru, pe candu interesele austro-magiare au fostu studiate si ocrotite cu cea mai mare sollicitudine. Guvernulu din Vien'a a facutu totu posibilulu pentru a inlesni importulu in Austro-Ungari'a alu produselor brute venite din Romani'a; acestu guvernulu scie ca materiile brute suntu elementulu ce nutresce si maresce prosperitatea popóreloru industriale si ca efinatatea loru lasa o parte mai mare in retributi'a uvrieriului; elu scie ca saraci'a poporului industrialu e cu atatu mai mare, cu catu munc'a e mai puçinu retribuita din valoarea obiectelor, adica cu catu munc'a bruta e mai scumpa. Si in acelasi tẽmpu guvernele din Vien'a si Buda-Pest'a au cautatu se puna obiectele fabricate in Austro-Ungari'a, in stare de-a concura in Romani'a cu similarele loru indigene.

Cerealele romane suntu scutite de vama la intrarea loru in Austro-Ungari'a; dar' de indata ce ele au suferitu cea mai mica transformatie, candu ele au fostu transformate de exemplu in faina, platesce in Austro-Ungari'a 4 lei de 100 kilo (V tarif., cl. III. div. 12), pe candu fain'a Austro-Ungara intra in Romani'a fara a plati vama (V art. aditionalu alu conventiei, al. 6). Ast'-feliu ca se pote intempra forte bine, ca grãulu romanescu, transportatu in Austro-Ungari'a si condusu la Brasiovu sau la Cernauti, se revie de acolo la Botosiani sau la Ploesci transformatu in faina si se face concurentia fainei romane, vendiendu-se cu 17—18 lei chilogramulu. (?)

Pastele alimentare a caroru fabricatie reclama mesuri mai complicate si mai scumpe, se gasescu in conditiuni multu mai dificile. Pastele austro-ungare, precum fainele suntu scutite de dreptulu de vama la intrarea in Romani'a, pe candu pasteles romane platescu la intrarea loru in Austro-Ungari'a 4 lei la 100 kil. asia, ca fabricati'a devine inposibila in Romani'a, ca ei nu potu sustienẽ concurenti'a; de aceea stabilimentele care fabrica acestu produsu au incetatu de-a esista dupa subsemnarea conventiunei. Si chiar' liber'a intrare a cerealeloru in Austro-Ungari'a, cu care guvernulu romanu se lauda atatu, devine ilusoria din momentulu ce guvernulu austro-ungaru isi reserva dreptulu de-a sporii — ceea ce a si facutu, tarifele cãilor ferate, ori-cãndu va gasi de cuviintia; este evidentu ca numai atunci candu va fi silitu de necesitate sau de fomete, va face elu posibila intrarea granelor din Romani'a in Austri'a si Ungari'a, siguru fiindu atunci ca nu va vatemã interesele agricultoriloru sei.

Beuturile spirituóse suntu singurulu obiectu care fu protegiatu in tiara. Intrarea spirituoselor afara de romu si cognacu era prohibita; dar', dupa conventie (v. B. n. 3.) ele potu intrã platindu o vama de 25 lei la 100 kilo, cu taxa de 20 lei de lada, 25 lei in bolobóce duble si 15 in bolobóce simple, taxa care se aplica la tóte spirituósele rectificate sau nu, asia ca spiriturile venite din Austro-Ungaria, care la frontiera costa 40—50 lei hectolitru, intrãndu in Romani'a se redica la 65 sau 75 lei hectolitru si ar' poté sustienẽ concu-

renti'a cu spirituósele romane in tóte orasiile Romaniei. De alta parte, spirituósele fabricate in Romani'a platescu in Austro-Ungari'a de 2 si de 3 ori mai multu, cele nerectificate 45 lei si cele rectificate 75 lei de 100 kilo. In aceste taxe suntu coprinse impositulu de consumatiune, care se percepe in acelasi tẽmpu cu taxele vamale.

Acelea-si observatiuni potu fi prezentate pentru tóte articolele, ca ei exista unitate de idei din partea Austro-Ungariei. Conventi'a se pote dar' resumã ast'-feliu:

„Intrarea libera in Austro-Ungari'a a produselor fabricate, si concurenti'a avantajósa produselor fabricate austro-ungare in Romani'a cu tóte fabricatele similare indigene.“

Pentru ca se potemu judeca efectele ce acesta conventiune va trebui se aiba, ve trimitu unu esemplariu si ve recomandu studiulu tabloului A si B, si speru ca ve voiu convinge de ineficacitatea sa pentru a facilitã crearea unei industrii nationale romane. In tabloulu B veti gasi obiectulu celu mai greu impusu in scopu de-a pune Romani'a in starea se produca ea insasi: postavulu.

Stofele austro-ungare de lâna suntu supuse la intrarea loru in Romani'a la o taxa de vama de 30—58 lei de 100 kil. ceea-ce reprezenta unu impositu de 12¹/₂ pentru lânurile gróse, precumu pãturi si de 1¹/₂% pentru postavulu finu.

O mare pãtura cantaresce 3¹/₄ kilo. si costa 8 lei bucat'a; ast'-feliu ca unu balotu de 100 kilo contienendũ 30 piese in valóre de 240 lei, platesce vama 30 sau 12¹/₂ %.

Postavulu ordinariu disu de Brasiovu, care cantaresce 796 grame metrulu si costa aprópe 6 lei metrulu, contiene aprópe 125 metri intr'o piesa de 100 kilo, care face 750 lei; supuindu la taxa medie de 44 lei, platesce aprópe 6% taxa la intrarea in Romani'a.

Postavulu negru finu de Vien'a cantaresce 490 grame metrulu si se vinde cu 17—18 lei; o piesa de 100 chilo contiene 204 metri si costa 3570 lei. Facẽndu-lu se platẽsca maximulu taxei vamale, 58 lei, platesce mai puçinu de 1³/₄% (1.60%).

Daca la sarcinele vamale de mai susu adaogamu pretiulu de transportatu la 200 kilo pentru postavurile ordinare aduse din Brasovu si la 1500 de kilo pentru postavurile fine aduse din Vien'a, adica 2¹/₂% pentru cele de-ãntãiu si 4% pentru cele de alu doilea, resulta ca postavurile austro-ungare trecẽndu fruntari'a romana au o sarcina, cele de ãntãiu de 8¹/₃% si cele de alu doilea de 6%, si daca tinemu comptu de 3 sau 4% catu costa lâna in Austro-Ungari'a mai multu de catu costa in Romani'a, ajungemu la unu totalu de 10—13% alu taxelor si cheltuielelor de care voru fi scutite postavurile fabricate in Romani'a.

Se vedemu acumu ce sarcine au postavurile ce se fabrica in Romani'a.

1. 25% pentru plat'a lucratoriloru, cari suntu mai scumpi in Romani'a din caus'a lipsei de braçe, a inexperientiã si a necesitatei de-a aduce lucratori streini cu

conditiuni oneróse, si indatorirea de a-i reimpatria in casu de nemulțumire.

2) 10 %—15 % pentru diferinți'a in plusu a prețului masinelor si instrumentele necesarie, greutatea reparatiunilor, a transformatiunilor etc.

3) 8—10 % pentru diferinți'a in plusu sau dobând'a banilor.

In totalu celu puțin 43—50 % in detrimentulu fabricatoru romane.

Potemu dar' dice, că nici cu 30 nici cu 40 % a d valorem Romani'a nu va putea se lupte cu fabricatele austro-ungare.

Organizarea miscarei Economice in Romania.

Romani! Poporul Romanu si-a dobânditu prin elu insusi neatarnarea politica; elu nu póte traí de o viéția vitala, decâtu dobândindu -si neatarnarea economica!

A sositu momentulu se scuturamu apati'a ce ne inlântuesce, si cu totii se ne ocupamu de midiolócele economice, prin care amu putea se ne aparamu tiér'a contr'a pericolului care ne amenintia si ne cotropesce in fie-care di cu pasi repedi.

Tiér'a nóstra eminentemente agricola si bine inzestrata cu tóte materiile prime, este inca si astadi cu o agricultura in fasia, cu unu comerciú care lancediesce, si fara industria.

Si agricultur'a nu póte inflorí acolo unde industri'a nu este, pentru a o sustinea si a o impinge pe calea progresului.

Industri'a fiindu sufletulu agriculturii, fara dèns'a agricultur'a remane primitiva, si poporul merge spre seracia si decadentia.

O Romania economica devine in fine imposibila, fara mari silintie din partea nóstra a tuturor, fara o unitate de vederi si de actiune, fara o energie hotaritóre de a pune capetu nepasarei ce aratamu de interesele nóstre!

Romani! Fii ai poporului, intruniti in congresu, au arboratu unu drapel. Pe acestu drapelu stà scrisu unu programu economicu, carele resuma in 17 punte vointi'a si aspiratiunile natiunei romane.

Asia dar cu totii scimu in numele si pentru realizarea caroru principii ve invitamu se luati parte la acésta miscare economica.

Insa, pentru-cá acésta lupta se fie in adeveru roditóre, pe lãnga unitatea de vederi exprimata prin programu, se cere si unitate de actiune.

Acésta unitate amu cautatu s'o prevedemu in asiediamentu ce congresulu ne a autorisatu a face, asiediamentu publicatu in brosiuri si diarie.

Asiediamentu in cestiune contine organizarea miscarei economice romane.

Asta miscare isi exercita activitatea prin comitetele economice alese de cetateni in fie-care judetiu si stãndu in relatiuni de aprópe cu comitetulu centralu din Bucuresci.

Grabiti-ve dar a respunde chiemarei nóstre, si veniti cu totii, fara distinctiune de colóre sau partitu, a ve luá locurile de onóre sub drapelulu economicu ce s'au arboratu.

Adumbriti-ve sub acestu drapelu si invetiati se luptati pentru elu si reusit'a principiloru in numele carora este plantatu.

La lucru, dar, căci pericolulu este mare! Acestu pericolu, vointiei nóstre este datu de a fi inlaturatu prin grab'a ce vomu pune de a ne stringe rëndurile pentru a lucrá cu fortie unite si a probá lumii, că astadi tóta suflarea romana e cuprinsa de o singura cugetare: „Regenerarea economica a Romaniei!

Comitetulu centralu.

C. Porumbaru,
presiedinte.

Al. Lupascu,
v.-presiedinte.

Membrii: C. Troténu, C. Olanescu, Teodoru Nic'a,
M. Minovici, D. Butculescu, R. Opranu.

Asiediamentu institutiunei congresului economicu romanu.

TITLULU I.

Scopulu, sediulu si admiterea membriloru.

Art. 1. Se infintieza in Romani'a o institutiune de utilitate publica sub numele de: Congresulu economicu romanu.

Art. 2. Scopulu congresului este: *Regenerarea economica a Romaniei pe tóte caile legale.*

Program'a sa este urmatórea:

I. *Desvoltarea cea mai larga a instructiunei in genere si in specialu a celei agricole, comerciale, de arte si meserii in tóta tiér'a.*

II. *Aplicarea principiului protectionistu pentru industriile romane.*

III. *Aplicarea principiului prohibitivu pentru materiile streine similare celoru din Romani'a.*

IV. *Egalitatea si justiti'a in darile directe prin introducerea unui sistemu de impozitu basatu pe venitu.*

V. *Aplicarea principiului de aparare de drepturi vamale pentru tóte masinele si materiile necesarie industriiloru din tiéra.*

VI. *Apararea de taxe comunale pentru materiile prime sau fabricate provenindu din tiéra.*

VII. *Legile organice pentru societatile anonime si mutuale.*

VIII. *Interventiunea statului prin premii acordate productiuniloru nationale silite a luptá cu cele streine pe pietiele din tiéra.*

Acordare de premie de esportatiune si restituire de taxe vamale pentru esportatiunea produseloru industriale indigene.

IX. *Asigurarea proprietatii prin Catastru.*

X. *Legi pentru apararea comerciului si industriei contra concurentiei neoneste.*

XI. *Denuntiarea conventiuniloru de comerciú si reinnoirea loru pe bas'a sistemului protectionistu.*

XII. *Scaderea tarifelor pe caile ferate, in mesura de a favorisá esportatiunea si productiunea tierei.*

Intocmirea tarifelor locale pe aceleasi base, cá tarifele directe.

Pentru importatiune, adoptarea de tarife egale cu tóte tierile, pentru a nu se favorisá industri'a unei singure tieri si impedece concurrenti'a pe pietele nóstre.

XIII. Intinderea cailoru de comunicatie pe uscatu si pe apa. Corectiunea si navigabilitatea rúrilor.

XIV. Aplicarea sistemului de irigatiuni pentru desvoltarea productiuniloru agricole.

XV. Imbunatatirea starei materiale a porturiloru si incurajarea desvoltarei centreloru de transactiuni comerciale.

XVI. Reinfiintierea corporatiuniloru de meseriasi.

XVII. Administrarea in regie a impoziteloru indirecte de cátra statu, judetie si comune.

Art. 3. Sediulu institutiunei este in Bucuresci. Institutiunea va putea primí legaturi si donatiuni sub ori-ce forma.

Art. 4. Toti cei nascuti romani potu face parte din congresulu economicu, platindu o cotisatie de 12 lei pe anu.

Art. 5. Pentru a fi admisu in congresulu economicu, propunatorulu trebuie se adreseze cererea sa la comitetulu judetienu alu congresulu unde domiciliaza, insoçita de 12 lei, cotisati'a pe unu anu; cá a luatú cunoscintia de dispositiunile presentulu asiementu, precum si de declaratiunea sa, cá adera la principiile institutiunei.

Art. 6. Numerulu membriloru congresulu este nelimitatu.

TITLULU II.

Organisarea institutiunei.

Art. 7. Congresulu esercita activitatea sa prin comitete, care se voru infiintá in fie-care judetiu.

Art. 8. Aceste comitete se alegu in fie-care judetiu de cátra membrii congresulu resiedinti in acelu judetiu. Votarea se face la resiedinti'a comitetulu in prim'a luna ce urméza dupa intrunirea anualá a congresulu.

Art. 9. Fie-care comitetu se compune din membrii alesi cu majoritate de voturi si pe terminu de unu anu. La casu de vacantia in cursulu anulu, comitetulu va completá numerulu membriloru.

Art. 10. Fie-care comitetu isi alege din sinulu seu unu presiedinte, unu vice-presiedinte, unu secretariu si unu casariu.

Art. 11. Pentru conducerea lucrariloru se instituie in Bucuresci unu comitetu centralu compusu din 25 membrii.

Art. 12. Membrii comitetulu centralu se alegu cu majoritate de voturi pe terminu de unu anu de cátra Adunarea generalá a congresulu.

Art. 13. Membrii alesi de adunarea generalá voru completa, la casu de vacantia, numerulu membriloru preveduti mai susu.

Art. 14. Comitetulu centralu alege din sinulu seu unu presiedinte, unu vice-presiedinte, doi secretari si unu cassariu.

Art. 15. Toti membrii comitetulu judetianu sau ai comitetulu centralu voru trebui se-si aiba sediulu in orasiulu de resiedintia alu comitetulu din care face parte.

Art. 16. Comitetele judetiane voru tiné siedintie, celu puçinu o data pe luna.

Ele se voru poté inca intruní extraordinariu de câte ori presidintele comitetulu va crede necesariu a le convocá.

Biroulu inse alu fie-cáruí comitetu trebuie se se intrunésca odata pe septemana.

Art. 17. In intrunirile lunare, biroulu trebuie se dea séma comitetulu, de progresele si lipsurile simtite in judetiu in tóte ramurile activitatiei industriale si economice.

Asemenea se dea séma si se puie in desbaterea comitetulu memoriile, propunerile sau ori-ce alta lucrare, adresata comitetulu in cursulu lunei.

Art. 18. Despre rezultatulu siedintieloru lunare care se va poté prelungi mai multe dile, dupa importanti'a lucrariloru, biroulu va fi datoru a redactá unu raportu detaliatu, care impreuna cu lucrarile aprobate de comitetu se voru inaintá comitetulu centralu, celu multu in cele prime 15 dile dupa inchiderea desbateriloru.

Art. 19. In fie-care anu, dupa stabilirea noului comitetu, acest'a isi va elaborá budgetulu probabilu de venituri si cheltueli.

In budgetulu de cheltueli, fie-care comitetu va trece de oficiu 20% din venituri, spre a se inaintá comitetulu centralu pentru a fi intrebuintiate, precum se prevede la art. 29.

Art. 20. Escedentulu ce se va constatá la facerea bilantiulu anualu, se va intrebuintiá la cheltueli pentru atingerea scopulu congresulu, de comitetulu localu, cu prealabila incuviintiare a comitetulu centralu.

Art. 21. Atátu budgetele cátu si bilantiele se voru comunicá comitetulu centralu.

Art. 22. Comitetulu centralu va tiné siedintie celu puçinu odata pe luna; elu se va poté inse intruní ori de câte ori presidintele va gasi necesariu. Biroulu seu inse se intrunescce celu puçinu odata pe septemana.

Art. 23. In intrunirile sale, comitetulu centralu ia cunoscintia si deliberéza asupr'a mesuriloru de luatú asupr'a memoriiloru si raporturiloru primite dela comitetele judetiane.

Art. 24. Propunerile si memoriile venite dela comitetele judetiene, inainte de a se desbate in siedintia de comitetulu centralu, voru trebui se fie studiate de o comisiune din sínulu seu si insoçite de unu raportu.

Art. 25. In acestu scopu, comitetulu centralu se imparte in comisiuni compuse din trei membrii; unu membru póte face parte din mai multe comisiuni.

Art. 26. Comitetulu centralu, póte pentru norm'a sa a se adresá la cunoscintiele membriloru congresulu, sau streini de institutiune.

Art. 27. Despre decisiunile comitetulu centralu luate asupr'a propuneriloru presentate de cátra comitetele judetiane, se va redactá unu raportu detaliatu, care impreuna cu lucrarile aprobate de comitetu, se voru supune deliberatiuniloru adunarei generale a congresulu.

Art. 28. In fie-care anu, comitetulu centralu presenta adunarei generale a congresulu o dare de séma de veniturile incassate si de cheltuelile sevrsite in cursulu anulu implinitu.

Veniturile se compunu din cele 20% servite de fie-care judetiu si din ori-ce alte venituri extraordinarie.

Art. 29. Escedentulu care se va constatá dupa stabilirea cheltueleuru de rigóre, se va intrebuintiá de comitetulu centralu in publicari de Buletine, brosiuri, memorii aprobate de congresu, sau pentru transporturi utile scopulu congresulu si pentru ori-ce alta cheltuiéla, care se va judecá nimerita pentru atingerea scopulu.

TITLULU III.

Intrunirile Congresului.

Art. 30. Congresul se intruneste in fie-care anu in Adunare generala, in luna Octomvrie sau Noemvrie in orasiul hotaritu in adunarea precedenta si dupa convocarile facute de Comitetulu centralu cu o luna inainte de dat'a intrunirii.

Art. 31. Adunarea generala a Congresului este deschisa de comitetulu centralu, care printr'unu raportu detaliatu dá séma de tóte lucrurile din tíera din anulu precedente, depune mandatulu seu, si congresulu procede imediatu la alegerea Biuroului, care se compune de unu presidente, unu vice-presidente si doi secretari.

Art. 32. Intrunirile congresului suntu publice si tñu trei zile; adunarea inse póte decide si siedintie secrete.

Dupa aprobarea raportului, se acórdá cuvèntulu membriloru cari au de rostitu discursuri de interesu economicu generalu. Aceste discursuri suntu totu-de-a-un'a scrise.

Se procede apoi la alegerea noului comitetu centralu. Membrii esiti potu fi' alesi.

In urma congresulu ia in desbatere si decide asupr'a propuneriloru si memoriiloru presente de comitetulu centralu.

Art. 33. Propuneri noue si din initiativa privata, nu se potu pune in discutiune de cátu dupa complect'a terminare a ordinei de dí fixata de comitetulu centralu. Aceste propuneri voru fi' insoçite fie-care de câte unu memoriu. Ele se voru desvoltá in congresu si se voru resolvá in urma de comitetulu centralu.

Art. 34. Ori-ce propunere trebuie inscrista la biuroulu Adunarei generale, inainte de deschiderea siedintiei. Discursurile asemenea.

Art. 35. Votarea in adunarea generala se face prin aclamare, sau prin votu secretu, de se va cere de majoritatea adunarei.

Art. 36. Conducerea lucrariloru Adunarei generale apartíne numai Presiedintelui. Elu apretiaza daca trebuie sau nu se ridice cuvèntulu unui oratoru, se-i faca observatiuni, se-lu chieame la ordine, si cu incuviintiarea adunarei, se-i ceara a parasí sal'a siedintieloru.

In nici-unu casu, in aceeasi cestiune, nu se va potea acordá cuvèntulu de cátu numai de dóua ori aceleiasi persóne, afara de aprobarea congresului.

Presiedintele e datoriu a acordá totu-de-a-un'a cuvèntulu in cestiune personala, afara daca Adunarea generala va decide alt'felu.

Art. 37. Daca midilócele institutiunei permitu, congresulu póte in fie-care anu incuviintiá premii si recompense pentru studii.

Art. 38. Programele concursului se elaboréza de comitetulu centralu, care va avea a decide asupr'a meritelor lucrariloru depuse.

Comitetulu centralu pentru a hotari asupr'a meritului lucrariloru depuse, va fi' asistatu de unu juriu de cinci persóne competente asupr'a materiei.

Lucrarile premiate se comunica in extenso congresului in adunarile sale generale si se voru da publicitatii.

TITLULU IV.

Dispositiunile generale.

Art. 39. Comitetulu centralu va luá dispositiuni pentru recunoscerea institutiunei congresului cá persóna juridica.

Art. 40. Pentru instituirea celoru de-ántáiu comitete judetiene care se voru face prin alegeri, comitetulu centralu va convocá in fie-care judetiu pe membrii locali ai Congresului.

Art. 41. Pentru infintiarea comitetelor judetiene, comitetulu centralu va face cele mai intinse publicatiuni, cá toti romanii cari voru voi a face parte din congresu, se tramita in scrisu cererea loru de adesiune la comitetulu centralu in Bucuresci insotita de 12 lei cotisati pe unu anu, care se voru remite apoi de acésta comitetelor judetiene imediatu dupa constituirea loru.

In diu'a fixata pentru alegerea comitetelor judetiene, comitetulu centralu va convocá prin publicatiuni, la resiedinti'a judetiului, pe toti membrii locali cari ar' fi' declaratú in scrisu adesiunea loru conformu alinjatului de mai susu.

Unu membru desemnatu de comitetulu centralu, presidéza alegerea asistatu de doi secretari luati dintre alegatori. Inainte de votare se procede la apelulu nominalu.

Art. 42. Cele lalte alegeri anuale voru fi' convocate si deschise de cátra comitetulu alu carui mandatu espira.

Adunarea alegatoriloru procede la alegerea biuroului s'au care se va compune de unu presiedinte si doi secretari.

Alegerea duréza o dí, de la 9 óre diminéti'a, pâna la 4 sér'a, cându se deschide scrutiniulu.

Dupa alegerea noului Comitetu, membrii potu prelungi siedintiele si discuta chestiuni economice la ordinea dílei sau incidentale.

Comitetulu centralu.

C. Porumbaru,
presiedinte.

Al. Lupascu,
v.-presiedinte.

Membrii: C. Troténu, C. Olanescu, Teodoru Nic'a,
M. Minovici, D. Buteulescu, R. Opranu.

Bibliografia.

— Academia Romana. Bucuresci, 8/20 Iunie 1884. Din publicatiunile Academiei romane au aparutu urmatórele si se afla de vendiare la librariile Socec in Bucuresci si Krafft in Sibiu:

1. Viéti'a si scrierile lui Grigorie Tamblacu, de Episc. Melchisedecu. Pretiulu 1 leu 20 bani.

2. Despre Alexandru Mavrocordatú Exaporitulú si despre activitatea sa politica si literara de dlu A. Papadopolu-Calimachi. Pretiulu 20 bani.

3. Dare de séma despre expositiunea de electricitate dela Vien'a din 1883, de dlu Em. Bacaloglu. Pretiulu 30 bani.

4. Dare de séma despre expositiunea de igiena din Berlinu din anulu 1883, de dlu Dr. I. Felix. Pretiulu 50 bani.

— Societatea geografica romana, fundata la 15 Iunie 1875. Buletinu publicatu prin ingrigirea dlui George I. Lahovari, secretariu generalu alu Societatiei. Anulu V. Semestrulu I (Partea II) 1884. Sumariu: Partea II. Conferintie, Memorii etc. — Meteorologi'a practica si formarea chartelorú synoptice pentru prevederea timpului, conferintia de d. Inginieru St. Hepitès. — Notice historique

sur les Tsiganes de Moldavie et de Valachie, par Alfred Poissonnier. — O notiția asupra Țiganilor de George I. Lahovari. — Premiul „Generalu George Manu“. — Errata. București 1884. stabilimentul grafic: Socecu & Teclu. 96, stradă Redzi 96.

— La librăria W. Krafft în Sibiu se afla de vândea: Raportul lui Avramu Jancu, prefectu al unei legiuni românești. Despre faptele ôstei populare românești, care a statu sub comandă sa pe timpul războiului civil din Transilvania în anii 1848/9. Formatu 8° peste 4 côle broș. 40 cr.

— Gramatică limbii române pentru clasele gimnaziale, carte didactică, autorizată de onor. ministeriu alu instrucțiunii publice și cultelor, de Stefanu Neagoie, profesor de limbă și literatură română la Liceu, cursu superioru, și la școlă normală (pedagogică) din Bărlad. Bene-merenti cl. II. Edițiunea VII adaogită și îmbunătățită. — Bărlad, 1884. Tipografiă George Catzafany.

— Economica Câmpului de Georgiu Popu de Basesci. Disertațiune premiata cu 6 galbeni. Proprietatea departamentului XI alu „Asociațiunii transilvane pentru literatură română și cultura poporului român.“ Conține 24 pagini. Prețulu unui exemplariu 10 cr. — Sibiu, 1884. Tipariulu tipografiei arhidieceșane.

— Higienă populară cu privire la „Săteanulu român“, invetiatu practice pentru preoți, invetiatu, seminarie, școlă normală, licee și pentru totu acei cari tînu la sănătatea poporului dela țiera, cu figuri în textu de dr. G. Vuiță medicu la baile din Mehadița și professoru de Higiena la institutul teologicu din Aradu. Conține 118 pagini. Prețulu 1 fl. = 2 lei 50 bani. Aradu 1884 Tipografiă română dieșeană.

— Memorialulu, compus și publicat din înșarcinarea conferinței generale a reprezentanților alegătorilor români, adunați la Sibiu în zilele din 12 13 și 14 Maiu st. n. 1881, prin comitetulu seu exmisu cu acea ocașiune. Edițiunea a două înăvutită cu actele conferinței; o scurtă excursiune critică și cu o serie de discursuri politice tînute în conferință. — Sibiu 1883 Tipariulu lui W. Krafft.

Totu acestu Memorialu tradus dupe textulu din edițiunea I. în limbile germană și maghiară împreună cu o mică colecțiune de acte publice vechi și nôue, de legi și alte documente adaose la elu, era în limbă franceză fără acte, se afla de vândea atătu în Sibiu la librăria W. Krafft, cătu și pe la alte librării anunțate prin diarie.

În toate trei traducțiuni exemplariulu costă totu numai 1 fl. v. a. comptantu sau 2 franci 20 centesime.

Se potu trage sau de-a dreptulu prin posta, s'au prin ori-care altu librariu din toate orășele.

Societatea geografică română Premiul „generalu G. Manu“ 1. Se institue unu premiu de 1000 lei pentru cea mai bună lucrare a unui Dictionariu geografic alu Romaniei.

2. Acestu Dictionariu va cuprinde descrierea județiilor, plășilor (plăși, ocoale), comunelor (orășelor, târgurilor, satelor, catunelor), locurilor istorice, a râurilor și a celor mai însemnate parae, gârle, lacuri, insule, munti, dealuri și siesuri și apele minerale din România.

3. Descrierea județiilor, plășilor (plășilor, ocoalelor) se va face în resumat, arătându-se situațiunea, hotarele (naturale sau artificiale), întinderea, clima, calitatea solului, muntii și râurile cele mai însemnate, producția agricolă, industrială și comercială, a căilor de comunicațiune, împărțirea administrativă, judiciară, militară și bisericășcă, precum și centrurile cele mai populare și mai productive.

4) La descrierea fiecărei comune (orășiu, târgu, sat sau catunu) se va da:

a) Numele actualu obișnuit și oficialu în transcrierea fonetică), precum și numele, ce l'a mai avutu în timpurile vechi;

b) Fixarea astronomică a orășelor și târgurilor, luându-se ca punctu de plecare meridianulu Parisului, precum și atitudinea lor de asupra nivelulu mării, întru cătu acestea sunt cunoscute;

c) Situațiunea naturală, fixându-se pe râuri și munti;

d) Populațiunea;

e) Producerea agricolă, industrială și comercială;

f) Aratarea institutelor de cultură, de bine-facere, a fabricelor, precum și a monumentelor celor mai însemnate;

g) Cele însemnate ale împărțirea administrativă, judiciară, militară și bisericășcă;

h) Istoriculu comunei, arătându-se evenimentele, precum și barbatii cei mai înșemnați în istoria țerii, cărui s'au născutu într'ănsă;

i) Etimologiă numelor geografice.

5. Pentru elaborarea acestui Dictionariu se dă timpu de unu anu, adică până la 1 Aprilie 1885.

6. Manuscrisurile se voru trimite la Vice-presedintele Societății cu numele sigilat și cu unu motto.

7. Lucrările nepremiate se voru înăpoia dupe cerere.

Societatea însă își rezerva dreptulu se utilizeze cu consimțimântulu autorului, părțile meritōrie din lucrările nepremiate.

Membrii comisiunii:

Vice-presedinte:
Generalu G. Manu.

Dr. Barbu Constantinescu,
Angelu Dimitrescu,
Grigorie Lahovari.

Posta Redacțiunii.

Abonamente la „Transilvania“, care este proprietatea Asociațiunii transilvane, se primescu numai pe câte unu anu întregu cu 2 fl. v. a., și numeri singuratici nu se dau din trăsă, căci nu este permis a strică puținele exemplare câte mai remanu. Acestă nu este publicațiune de curiosități nici beletristică.

Dela cătu-va membrii actuali s'au întorsu Nrii cu semnatură: „Necunoscutu“ ori „S'a mutat de aici.“ Rugamu pe respectivii membrii, că înțelegendu de acestu avisu alu nostru, se nu'si pregete a reclamă cătu mai curându și încă de a dreptulu la comitetu.

Unii din membrii reclama fôia, dară adresă ddloru nu se afla în catalogulu membrilor cari au numeratu 5 fl. că taxa de membru.

Fiind că se apropia adunarea generală, sunt rugati totu ddni membri cari se știu în restanță, că se înăntedie acelu modestu ajutoriu de cultură națională la comitetu în Sibiu.

Redacțiunea.